

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων - Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Πειραιά

Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»

Η Δημιουργική Οικονομία ως εργαλείο Βιώσιμης Ανάπτυξης
Η περίπτωση του Δήμου Γλυφάδας

Αναστασία Παλλόγλου
ΑΜ: 3033202005126

Επιβλέπων: Μιχαήλ Σφακιανάκης, Καθηγητής, Κοσμήτορας Σχολής Οικονομικών,
Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Κόρινθος, Νοέμβριος 2021

Department of Political Studies and International Relations - University of Peloponnese
Department of Economics - Democritus University of Thrace
Department of Business Administration - University of Piraeus

Interuniversity Interdepartmental
Master Program in
«Local and Regional Government and Development»

The Creative Economy as a tool for Sustainable Development
The case of the Municipality of Glyfada

Anastasia Palloglou
AM: 3033202005126

Supervisor: Michael Sfakianakis, Professor, Dean of the School of Economics, Business and International Studies, University of Piraeus

Corinth, November 2021

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

1. Δηλώνω ρητά και ανεπιφύλακτα ότι η διπλωματική εργασία που σας καταθέτω αποτελεί προϊόν δικής μου πνευματικής προσπάθειας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων μερών και ακολουθεί τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα επιστημονικής συγγραφής, τηρώντας πιστά την ακαδημαϊκή δεοντολογία.
2. Οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν αποκλειστικά ευθύνη της συγγραφέως και ο επιβλέπων, οι εξεταστές, το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου δεν υιοθετούν κατ' ανάγκη τις εκφραζόμενες απόψεις ούτε φέρουν οποιαδήποτε ευθύνη για τυχόν λάθη και παραλείψεις.

Ο/Η δηλών/ούσα

.....
(Υπογραφή)

Αφιέρωση

Στη γιαγιά μου Ελένη και στον παππού μου Λεωνίδα

Ευχαριστίες

Σε αυτό το σημείο, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου και τους φίλους μου, που με στήριξαν καθ' όλη τη διάρκεια παρακολούθησης του μεταπτυχιακού προγράμματος.

Ευχαριστώ ιδιαίτερα τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Μιχαήλ Σφακιανάκη, Κοσμήτορα της Σχολής Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών του πανεπιστημίου Πειραιώς για την καθοδήγησή του.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες απευθύνω στους γονείς μου, Νίκο και Ιωάννα και στη θεία μου Βέρα για την πίστη τους σε εμένα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Λέξεις κλειδιά: Δημιουργικότητα, δημιουργική οικονομία, δημιουργικές πόλεις, βιώσιμη ανάπτυξη, Γλυφάδα

Η Δημιουργική Οικονομία ενέχει στοιχεία πολιτισμού, χωροταξίας, τεχνολογίας, καινοτομίας. Συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη μιας περιοχής ώστε να προσελκύσει επενδύσεις, επιχειρήσεις, τουρίστες, κατοίκους να αξιοποιήσει την τεχνολογία και να αποκτήσει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, αναπτύσσονται οι κλάδοι που συνδέονται με τις τέχνες, την επιχειρηματικότητα, τις υπηρεσίες, το εμπόριο και δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας. Στην παρούσα διπλωματική, θα διερευνηθεί η δημιουργική οικονομία ως μέσο για την ανάπτυξη μιας πόλης, κατά πόσο οδηγεί στη βιωσιμότητά της, την ποιότητα ζωής των κατοίκων και την οικονομία της. Ως περίπτωση μελέτης θα ληφθεί ο Δήμος Γλυφάδας με έργα ανάπλασης για την τοπική ανάπτυξη.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι η εννοιολογική προσέγγιση βασικών εννοιών, η ανάλυση ανάλογων πρακτικών που εφαρμόστηκαν σε δυο πρότυπες δημιουργικές πόλεις τη Βαρκελώνη και τη Σαγκάη και η παρουσίαση της μελέτης περίπτωσης. Αρχικά, θα ερευνηθεί το θεωρητικό πλαίσιο ώστε να κατανοηθεί ποιος είναι ο τομέας της δημιουργικής οικονομίας και πώς συνδέεται με τη βιώσιμη ανάπτυξη. Στη συνέχεια παρουσιάζεται το μοντέλο ανάπτυξης που ακολουθήθηκε στις δυο πόλεις. Στο δεύτερο μέρος αναλύονται τα χαρακτηριστικά της μελέτης περίπτωσης, η οικονομική και τουριστική ανάπτυξη της περιοχής, και περιγράφονται τα προβλεπόμενα έργα αναμόρφωσης του αστικού τοπίου και οι πιθανές τους επιπτώσεις στην ανάπτυξη του Δήμου Γλυφάδας. Τέλος θα παρουσιαστούν τα συμπεράσματα της έρευνας και προτάσεις.

ABSTRACT

Key words: Creativity, creative economy, creative cities, sustainable development, Glyfada

Creative Economy involves elements of culture, spatial planning, technology, innovation. It contributes to the economic development of an area in that it can attract investments, businesses, tourists, residents and gain competitive advantages. In order to achieve this goal, sectors related to arts, entrepreneurship, services and commerce are developed thus creating new employment positions. In the present thesis, creative economy will be explored as a means of development for a city and as to whether it leads to its sustainability, to the better quality of life of its inhabitants and to the growth of its economy. The Municipality of Glyfada will be used as a case study with renovation projects for local development.

The methodology followed is the conceptual approach of key concepts, the analysis of similar practices applied in two model creative cities, Barcelona and Shanghai, and the presentation of the case study. At first, the theoretical framework will be investigated so that the sector of creative economy and its connections to sustainable development can be understood. Next, the development model followed in the two cities will be presented. The second part will analyze the characteristics of the case study, the economic and tourist development of the area and describe the planned urban landscape renovation projects and their possible effects on the development of the Municipality of Glyfada. Finally, research conclusions and suggestions will be presented.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
ABSTRACT.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1- ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	1
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	1
1.3 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	4
1.4 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ.....	6
1.5 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	7
1.6 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	9
1.7 ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ.....	12
2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	12
2.2 Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗΣ.....	12
2.3 Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΣΑΓΚΑΗΣ.....	15
2.4 ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΔΗΜΟΣ ΓΛΥΦΑΔΑΣ.....	20
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	20
3.2 ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	20
3.3 ΕΡΓΑ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ.....	22
3.4 ΜΙΑ ΕΝ ΔΥΝΑΜΕΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΠΟΛΗ.....	38
3.5 ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ.....	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	41
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	44

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Χάρτης Χρήσεων γης και σημείων ενδιαφέροντος Μητροπολιτικού Πάρκου	26
Εικόνα 2: Χάρτης περιοχών πολεοδόμησης	28
Εικόνα 3: Χάρτης ανάπλασης παραλιακού μετώπου	31
Εικόνα 4: Χάρτης απεικόνισης δρόμου ποιητών	33
Εικόνα 5: Χάρτης θέσης κέντρου πολιτισμού	34
Εικόνα 6: Χάρτης Αστέρας Γλυφάδας	37
Εικόνα 7: Σχέδια του πολυτελούς ξενοδοχείου One&Only στα Αστέρα Γλυφάδας...	37

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1: Elliott, J. (2012). An introduction to sustainable development. Routledge ...	8
--	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1- ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πλαίσιο της Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών μια πόλη μπορεί να αναπτυχθεί λαμβάνοντας υπόψη σύγχρονα μοντέλα που συμβάλλουν στην προστασία του πολιτισμικού και φυσικού κεφαλαίου, ενισχύουν την οικονομία και αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Οι δημιουργικές πόλεις αποτελούν πρότυπα σχεδιασμού, εστιάζουν στην καινοτομία, την πρόοδο και επενδύουν στη δημιουργική οικονομία. Μέσα από το στρατηγικό τους σχεδιασμό, ανταγωνίζονται να προσελκύσουν επενδυτές, τουρίστες, νέες επιχειρήσεις, να αναλάβουν τη διοργάνωση σημαντικών εκδηλώσεων και να δημιουργήσουν έτσι το δικό τους «όνομα». Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος χρειάζονται άτομα δημιουργικά καθώς η δημιουργικότητα είναι απαραίτητο στοιχείο μιας σύγχρονης πόλης.

Η Δημιουργική Οικονομία αποτελεί έναν τομέα της παγκόσμιας οικονομίας ο οποίος αναπτύσσεται ταχύτατα. Προκειμένου να διερευνηθεί πώς ο τομέας αυτός συμβάλλει στην ανάπτυξη των πόλεων στο πλαίσιο της αειφορίας, αρχικά θα πρέπει να κατανοηθούν κάποιες βασικές έννοιες. Συγκεκριμένα, θα μελετηθεί η δημιουργική πόλη, η βιώσιμη ανάπτυξη, η δημιουργικότητα, οι δημιουργικές και πολιτιστικές βιομηχανίες.

1.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ

Αρχικά, θα διερευνηθεί η έννοια της δημιουργικότητας ώστε να κατανοηθεί καλύτερα η έννοια της δημιουργικής οικονομίας. Ερευνητές και ψυχολόγοι έχουν αναφερθεί σε διάφορους ορισμούς προκειμένου να διατυπωθεί τελικά ένας σαφής ορισμός. Ο πρώτος που προσπάθησε προσεγγίσει την έννοια της δημιουργικότητας είναι ο Guilford, ο οποίος υποστήριξε ότι *“In its narrow sense, creativity refers to the abilities that are most characteristic of creative people. Creative abilities determine whether the individual has the power to exhibit creative behavior to a noteworthy degree. Whether or not the individual who has the requisite abilities will actually produce results of a creative nature will depend upon his motivational and temperamental traits”* (Runco & Jaeger, 2012, σ. 94). Αυτό σημαίνει ότι τα δημιουργικά άτομα ξεχωρίζουν στο ότι έχουν δεξιότητες και ικανότητες αναπτυγμένες σε μεγαλύτερο βαθμό. Όμως η δημιουργικότητα δεν χαρακτηρίζει μόνο τα άτομα που τη διαθέτουν ως χάρισμα, αλλά

όλοι οι άνθρωποι μπορεί να είναι με κάποιο τρόπο δημιουργικοί. Είναι ένα άκτιστο μέρος του ενστίκτου μας για την επιβίωση (Landry, 2019, σ.1).

Ο Landry επίσης αναφέρεται στο περιβάλλον μέσα στο οποίο λαμβάνει χώρα η δημιουργικότητα (ένας τόπος, μια περιφέρεια, μια πόλη, μια περιοχή). Η χωρική αυτή περιοχή αποτελεί μέρος μιας διαδικασίας επέκτασης της δημιουργικής σκέψης σε όλη την πόλη. Στο πλαίσιο αυτό γίνεται κατανοητό πώς θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα δίκτυο δημιουργικών ατόμων οι οποίοι θα διαθέτουν καινοτόμες ιδέες και θα περιλαμβάνει ανθρώπους από όλες τις ηλικίες, τις εθνότητες και τις κοινωνικές τάξεις. Αυτό μπορεί να συμβεί ευκολότερα στο κέντρο μιας πόλης ή σε ένα αστικό απόκεντρο από ότι στα προάστια ή σε περιοχές διαφοροποιημένες και ως εκ τούτου, η δημιουργικότητα συνδέεται και με τη χωρική διάσταση. (Landry, 2008, σ.70-130).

Έχοντας την πρόθεση να διαλευκάνει τι σημαίνει δημιουργικότητα, ο Landry επισημαίνει τη δυναμική που παρουσιάζει η έννοια αυτή. Εστιάζει στο γεγονός ότι μια ιδέα, ένα έργο μπορεί να έχει διαφορετική δημιουργική διάσταση σε διαφορετικές χρονικές περιόδους ή σε διαφορετικές περιστάσεις. Επίσης, παρότι η δημιουργικότητα είχε συνδεθεί με καλλιτέχνες ή και κάποιες φορές με επιστήμονες, μεγάλος αριθμός ατόμων οι οποίοι εργάζονται στον κοινωνικό, επιχειρηματικό ή πολιτικό χώρο αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα με τρόπο καθαρά δημιουργικό (Landry, 2008, σ.12).

Οι Florida και Tinagli υποστηρίζουν ότι η δημιουργικότητα είναι μια κοινωνική διαδικασία η οποία οδηγεί σε ομαδική εργασία που λαμβάνει χώρα σε πραγματικές κοινότητες και τόπους. (Florida & Tinagli, 2004 σ.11). Οι Martin et al. επισημαίνουν την ανάγκη μετασχηματισμού μιας οικονομίας με ένταση ρουτίνας σε μια οικονομία έντασης δημιουργικότητας στο χώρο των επιχειρήσεων. Εάν οι εργοδότες δημιουργήσουν περιβάλλοντα στο χώρο εργασίας που προάγουν την κρίση και τη λήψη αποφάσεων των εργαζομένων, αυτές οι θέσεις εργασίας μπορούν να γίνουν πιο εντατικές στη δημιουργικότητα. Συνεπώς, ο κάθε εργοδότης θα μπορούσε να βελτιώσει τους μισθούς των εργαζομένων εφόσον είναι καλύτερη και περισσότερη η παραγωγή. Ως εκ τούτου, μπορεί να προσελκύσει καλύτερα talέντα σε αυτές τις θέσεις (Martin et al, 2015, σ. 25 -65).

Σε έκθεση του UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) η δημιουργικότητα μπορεί να ερμηνευτεί από διάφορες οπτικές όπως οικονομική (αφορά στην καινοτομία στον τεχνολογικό τομέα, σε επιχειρηματικά πλάνα, στη διαχείριση των πόρων με στόχο την απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος για την ανάπτυξη της οικονομίας), επιστημονική (αφορά πειραματισμούς και νέες πρακτικές με στόχο την επίλυση προβλημάτων), καλλιτεχνική (αφορά πρωτότυπες ιδέες για να αντιληφθεί κανείς τι συμβαίνει στον κόσμο αξιοποιώντας κείμενα, ήχους, εικόνες). Από όποια οπτική και αν προσεγγιστεί η δημιουργικότητα *«αποτελεί το κύριο στοιχείο για τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής των δημιουργικών βιομηχανιών»* και της *«δημιουργικής οικονομίας»* (UNCTAD, 2008, σ. 9). Η UNCTAD επίσης την ορίζει ως *«τη διαδικασία δημιουργίας ιδεών και μετατροπής σε πράγματα που αποτιμώνται»* (UNCTAD, 2010, σ. 4).

Η δημιουργικότητα είναι επίσης ένας ανανεώσιμος, βιώσιμος, απεριόριστος πόρος που μπορούμε να βρούμε οπουδήποτε σε όλο τον κόσμο. Στην εποχή μας όλο και περισσότεροι άνθρωποι και ιδιαίτερα οι νέοι, μετατρέπουν τις ιδέες, τα χόμπι και τη φαντασία τους σε βιοποριστικά μέσα. Καθώς βιώνουμε την κλιματική κρίση και την πανδημία, η δυνατότητά της να οδηγήσει σε μια χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη που θα έχει στο κέντρο τον άνθρωπο δεν ήταν ποτέ πιο σχετική. Όπως επισημαίνεται από την UNESCO, η δημιουργικότητα είναι η βιομηχανία του αύριο (UNESCO, 2021).

Επομένως η έννοια της δημιουργικότητας αφορά κάθε ανθρώπινη ύπαρξη ανεξαρτήτου φύλου και υπόβαθρου και δεν αποτελεί προσόν μόνον ορισμένων ανθρώπων. Αποτελεί κάθε τι διαφορετικό και καινοτόμο σε οποιοδήποτε τομέα οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό. Παράλληλα, είναι μια έννοια άμεσα συνυφασμένη με την πρόοδο και την εξέλιξη και στοιχείο απαραίτητο για την επιτυχία.

1.3 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η Δημιουργική οικονομία αποτελεί ένα ταχύτατα εξελισσόμενο τομέα της παγκόσμιας οικονομίας ο οποίος καταλαμβάνει το 3% του ΑΕΠ παγκοσμίως. Οι πολιτιστικές και δημιουργικές οικονομίες που αφορούν τον πολιτισμό, τις τέχνες την τεχνολογία και το εμπόριο, βρίσκονται στο κέντρο του. Σε αυτόν απασχολούνται οι περισσότεροι εργαζόμενοι, οι οποίοι είναι ηλικίας 18-25 ετών, ενώ έχει κύκλο εργασιών 2.250 δισεκατομμύρια δολάρια κάθε χρόνο (UNESCO, 2021).

Η UNESCO αποτελεί τον οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών ο οποίος έχει αναλάβει να αναδείξει και να ενισχύσει τη συμβολή του πολιτισμού στην παγκόσμια δημιουργική οικονομία και τη βιώσιμη ανάπτυξη σε όλο το έτος 2021.

Το 2019 η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ανακήρυξε το 2021 ως Διεθνές Έτος Δημιουργικής Οικονομίας για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Στο σχετικό Ψήφισμα επισημαίνεται ότι η δημιουργική οικονομία, η οποία αναφέρεται και ως “*orange economy*”, σε πολλές χώρες περιλαμβάνει μεταξύ άλλων, οικονομικές δραστηριότητες που βασίζονται στη γνώση και την αλληλεπίδραση ανθρώπινης δημιουργικότητας και ιδεών, γνώσης και τεχνολογίας, καθώς και πολιτιστικών αξιών ή καλλιτεχνικής, πολιτιστικής κληρονομιάς (UN, 2019, σ.2). Το προαναφερθέν Διεθνές Έτος Δημιουργικής Οικονομίας για Βιώσιμη Ανάπτυξη προέκυψε σε μια πολύ σημαντική συγκυρία. Η πανδημία του COVID-19 έχει παραλύσει τη δημιουργική οικονομία. Η παγκόσμια κρίση στην υγεία επιδείνωσε τις αδυναμίες στον τομέα του πολιτισμού και κατέδειξε πόσο σημαντική είναι η δημιουργικότητα για την ευημερία των ανθρώπων.

Η UNESCO προτείνει στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους παγκόσμιους ηγέτες να εξετάσουν βαθιά όλα τα επίπεδα πολιτικής: απασχόληση, κοινωνική ασφάλιση, ψηφιακή προσαρμογή, πνευματική ιδιοκτησία κλπ. Η συλλογή δεδομένων και η διαβούλευση με τους εργαζόμενους σε κάθε τομέα μπορούν να αξιοποιηθούν κατάλληλα για να οδηγηθεί μια πόλη, μια χώρα σε μια πραγματικά χωρίς αποκλεισμούς δημιουργική οικονομία (UNESCO, 2021).

Ένας ακόμη οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών που υποστηρίζει τη δημιουργική οικονομία είναι η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (United Nations Conference on Trade and Development/UNCTAD). Στο πλαίσιο λειτουργίας αυτού του οργανισμού έχει καταβληθεί, από το 2004, ιδιαίτερη

προσπάθεια ώστε να γίνει κατανοητή η δημιουργική οικονομία, σε παγκόσμιο επίπεδο, με στόχο την προώθηση της ανάπτυξης μέσω της δημιουργικότητας (UNCTAD, 2021).

Όπως επισημαίνουν οι Marisa Henderson, Διευθύντρια του Προγράμματος Δημιουργικής Οικονομίας, και Amy Shelver, Υπεύθυνη Επικοινωνίας στον οργανισμό, η δημιουργικότητα είναι η απάντηση στην αναζήτηση δημιουργικών λύσεων για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων. Οι άνθρωποι έχουν ανάγκη τη δημιουργική σκέψη και την καινοτομία και να προχωρήσουν σε προτάσεις που δεν βλέπουν στην καθημερινότητα τους. Προς την κατεύθυνση αυτή, οι δημιουργικές βιομηχανίες και η ζωτική δύναμη της δημιουργικής οικονομίας, μπορούν να βοηθήσουν. Πρόκειται για μία έννοια που συνεχώς εξελίσσεται και ως εκ τούτου υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ γνώσης, τεχνολογίας και ιδεών. Μπορούμε να πούμε ότι οι «δημιουργικές βιομηχανίες» στηρίζονται σε οικονομικές δραστηριότητες βασισμένες στη γνώση (UNCTAD, 2021).

«Οι δημιουργικές βιομηχανίες, αποτελούν πηγή και εμπορικής και πολιτιστικής αξίας. Σε αυτές περιλαμβάνονται η διαφήμιση, η αρχιτεκτονική, οι τέχνες, η χειροτεχνία, ο σχεδιασμός, η μόδα, ο κινηματογράφος, βίντεο, η φωτογραφία, η μουσική, οι τέχνες του θεάματος, οι εκδόσεις, η έρευνα και η ανάπτυξη, το λογισμικό, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια, οι εκδόσεις, η τηλεόραση/ραδιόφωνο» (UNCTAD, 2021). Ένας πλούτος χώρων, επαγγελμάτων, ειδικοτήτων, ταλέντων, τα οποία μια πόλη μπορεί να αξιοποιήσει για την ανάπτυξή της.

Η έννοια των δημιουργικών βιομηχανιών τεκμηριώθηκε για πρώτη φορά το 1994 στην Αυστραλία, όταν η κυβέρνηση κυκλοφόρησε τη νέα πολιτιστική πολιτική τους "Creative Nation", σχεδιασμένη για να βοηθήσει την Αυστραλία να ενσωματώσει νέες ευκαιρίες πληροφορικής και το αυξανόμενο κύμα παγκόσμιου πολιτισμού που επιτρέπουν τα ψηφιακά μέσα. Το 2000, ο Hall έθεσε επίσης το ζήτημα των πολιτιστικών ή δημιουργικών βιομηχανιών. Διερεύνησε την οικονομική έννοια της πολιτιστικής δημιουργίας και τη σχέση αυτού του είδους δημιουργίας με άλλα πιο γνωστά είδη που παράγει η τεχνολογική καινοτομία (Hall, 2000, σ. 639-649).

Το 2004, ο Kunzmann, επεσήμανε ότι παλαιότερα ο πολιτισμός ήταν ένα θέμα στο οποίο δεν δόθηκε ιδιαίτερη σημασία αναφορικά με τον χωροταξικό σχεδιασμό. Όμως

στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, η πολιτιστική διάσταση της αστικής και περιφερειακής ανάπτυξης απασχόλησε περισσότερο τόσο τους ακαδημαϊκούς όσο και τους επαγγελματίες σχεδιαστές. Ο πολιτισμός είναι ένα στοιχείο που έχει σημαντικό ρόλο στη διαδικασία οικοδόμησης μιας πόλης, στην οικονομική της ανάπτυξη και στην εξεύρεση θέσεων εργασίας (Kunzmann, 2004, σ.383-404).

Η δημιουργική οικονομία είναι το άθροισμα όλων των τμημάτων των δημιουργικών βιομηχανιών, συμπεριλαμβανομένου του εμπορίου, της εργασίας και της παραγωγής. Σήμερα, οι δημιουργικές βιομηχανίες είναι από τους πιο δυναμικούς τομείς της παγκόσμιας οικονομίας παρέχοντας νέες ευκαιρίες στις αναπτυσσόμενες χώρες να κάνουν άλματα σε αναδυόμενες περιοχές υψηλής ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας.

1.4 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ

Ο Landry στη «Δημιουργική Πόλη» διερευνά με ποιο τρόπο οι πολίτες μπορούν να δρουν, να σχεδιάζουν και να στοχάζονται, μέσα από μια καινούρια μέθοδο στρατηγικού πολεοδομικού σχεδιασμού. Με ποιο τρόπο μπορεί να αξιοποιηθεί το ταλέντο και η φαντασία των δημιουργικών ατόμων για να γίνει μια πόλη πιο ζωντανή και βιώσιμη (Landry, 2008 σ. xi). Στην προσπάθεια αυτή, εξετάζει τη δυναμική της έννοιας της δημιουργικότητας και επισημαίνει ότι δεν είναι αποκλειστικότητα της τέχνης αλλά μπορούμε να τη δούμε και στους χώρους της πολιτικής, της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας (Landry, 2008, σ. xiii-xiv).

Το 2004 η UNESCO συνέστησε το Δίκτυο Δημιουργικών Πόλεων, το οποίο εκτείνεται σε όλο τον κόσμο. Σκοπός ενός τέτοιου δικτύου είναι να δημιουργηθούν συνέργειες μεταξύ πόλεων για τις οποίες η δημιουργικότητα αποτελεί στρατηγικό στοιχείο προκειμένου να επιτύχουν βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Το δίκτυο αυτό περιλαμβάνει 246 πόλεις που έχουν διττό σκοπό. Να αποτελέσει η δημιουργικότητα την καρδιά του στρατηγικού σχεδιασμού για την περαιτέρω ανάπτυξή τους τόσο σε τοπικό επίπεδο όσο και σε παγκόσμιο μέσα από συνεργασίες (<https://en.unesco.org/creative-cities/content/about-us>).

Για τον Hans d' Orville (2019) «Οι πολιτιστικές βιομηχανίες αποτελούν τον πυρήνα μιας πόλης. Μια πόλη χωρίς πολιτισμό είναι μια πόλη χωρίς ψυχή». Η ραγδαία επέκταση των

πόλεων στην εποχή της παγκοσμιοποίησης είναι συγχρόνως πρόκληση και ευκαιρία για βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς οι πόλεις στις οποίες σήμερα κατοικεί ο μισός πληθυσμός του κόσμου μέχρι το 2050 θα αναγκαστούν να φιλοξενήσουν τα δύο τρίτα του πληθυσμού. Επιπλέον, οι πόλεις ως κέντρα δημιουργικότητας, έχουν συνδυάσει τεχνολογία και πολιτισμό ενώ προάγουν την οικονομική ανάπτυξη μέσω δημιουργικών και πολιτιστικών βιομηχανιών (Hans d' Orville, 2019, σ.66-73).

Ως εκ τούτου, δεν μιλάμε μόνον για μια διαδικασία οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης με σεβασμό στην πολιτιστική πολυμορφία, αλλά και για τη δημιουργία ευκαιριών δεδομένου ότι σύμφωνα με την UNESCO δημιουργικές πόλεις είναι οι πόλεις του αύριο. Στο Ψήφισμα της Ατζέντα 2030 προτείνεται οι κυβερνήσεις να εστιάσουν στη δημιουργία βιώσιμων πόλεων ενισχύοντας το διαπολιτισμικό διάλογο, την αμοιβαία κατανόηση και την παγκόσμια πολιτειότητα. Οι βιώσιμες πόλεις είναι παράγοντας προόδου και ως προς τους τρεις πυλώνες της αειφορίας (UN,2015)

1.5 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η Βιώσιμη Ανάπτυξη έρχεται ως απάντηση στα περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα τον 21^ο αι. Είναι ένας όρος που σήμερα αναφέρεται πολύ συχνά και ιδιαίτερα από το 2015 με την υιοθέτηση από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών της Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και τους 17 Στόχους, οι οποίοι είναι ενσωματωμένοι, αδιαίρετοι και ισορροπούν τις τρεις διαστάσεις της: οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική, όπως αναφέρεται στον πρόλογο του Ψηφίσματος των Ηνωμένων Εθνών (UN, 2015, σ. 1-2).

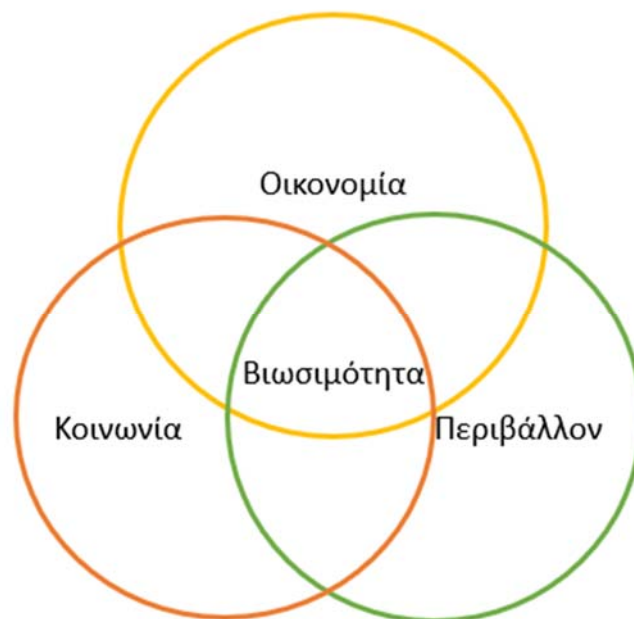
Για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη έχουν εκφραστεί διάφοροι ορισμοί. Επικρατέστερος όλων και ο πλέον αποδεκτός είναι αυτός που διατυπώθηκε στην Έκθεση των Ηνωμένων Εθνών με τίτλο «το Κοινό μας Μέλλον», η οποία αναφέρεται και ως Έκθεση Bruntland: *«Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες»* (UN, 1987, σ. 41).

Μια άλλη προσέγγιση της βιώσιμης ανάπτυξης είναι σύνδεσή της με τη φέρουσα ικανότητα των οικοσυστημάτων, όπως αναφέρεται στο κείμενο Στρατηγικής των φορέων IUCN (International Union for Conservation of Nature), UNEP (United Nations Environmental Program) και WWF (World Wide Fund for Nature). Στο εν

λόγω κείμενο η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης διατυπώνεται ως «η ανάπτυξη που συμβάλλει στην ποιότητα της ανθρώπινης ζωής ενώ ταυτόχρονα ζούμε με την φέρουσα ικανότητα των υποστηρικτικών οικοσυστημάτων». (IUCN, UNEP, WWF, 1991, σελ.10). Ο Mitcham στο βιβλίο του με τίτλο «The concept of sustainable development: its origins and ambivalence» αναφέρεται στο γεγονός ότι ο όρος βιώσιμη ανάπτυξη υιοθετήθηκε ως το νέο όνομα για το κοινό αγαθό “common good” (Mitcham, 1995, σ. 311-326).

Προκειμένου η περίπλοκη έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης να γίνει πιο αντιληπτή, έχουν προταθεί κάποια πλαίσια (βλέπε σχήμα) στα οποία αποτυπώνεται ως οικοδόμημα με τρεις πυλώνες. Η αποτύπωση αυτή παραπέμπει σε μια ολιστική προσέγγιση των εννοιών ώστε το οικοδόμημα και μείνει όρθιο και η ανάπτυξη να είναι βιώσιμη (Elliott, 2012, σ.19-20).

Σχήμα 1: Elliott, J. (2012). *An introduction to sustainable development*. Routledge, *Ιδία Επεξεργασία*

Αρχικά, η έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης αναφέρθηκε το 1972 κατά την πρώτη παγκόσμια διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον (United Nations Conference on the Human Environment). Τα Ηνωμένα Έθνη είχαν συγκαλέσει αυτή τη Διάσκεψη με στόχο να διερευνηθούν οι σχέσεις μεταξύ περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών θεμάτων (UN,1968).

Το 1992 στην Παγκόσμια Διάσκεψη για την Ανάπτυξη και το Περιβάλλον υπήρξε μία κοινή διαπίστωση. Υπάρχει αλληλεξάρτηση και αλληλοσύνδεση μεταξύ κοινωνίας, οικονομίας, περιβάλλοντος και ως εκ τούτου ό ένας τομέας συμπαρασύρει τον άλλον. Αποτέλεσμα των συζητήσεων ήταν επίσης η διαπίστωση ότι η βιώσιμη ανάπτυξη είναι ένας στόχος που μπορεί να επιτευχθεί από το τοπικό έως το παγκόσμιο επίπεδο. Επιπλέον, προκειμένου να διατηρηθεί η ανθρώπινη ζωή στη γη θα πρέπει να υπάρχει ισορροπία μεταξύ των τριών τομέων κατά την κάλυψη των αναγκών όλων των πολιτών (UN, 1992).

Το 2012 και πάλι στο Ρίο της Βραζιλίας πραγματοποιήθηκε η Παγκόσμια Σύνοδος των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, Rio+20. Στο κείμενο από τις συζητήσεις «*The Future we want*» είναι σαφής η επιθυμία για τη διαμόρφωση ενός θεσμικού πλαισίου για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Το έργο αυτό ανατέθηκε στην Ομάδα *Open Working Group*, η οποία μετά από πολυμερείς διαβουλεύσεις εισηγήθηκε τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης, που αναφέρθηκαν στην αρχή. Ο Στόχος 11 αναφέρεται στις βιώσιμες πόλεις προτρέποντας όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και κυρίως τις κυβερνήσεις «*να γίνουν οι πόλεις και οι ανθρώπινοι οικισμοί ασφαλείς, ανθεκτικοί, χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμοι*» (UN, 2015, A/RES/70).

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο αντίκτυπος των παγκόσμιων προκλήσεων δεν αφορά πλέον μια μόνο χώρα, αλλά έχει διάσταση παγκόσμια. Το γεγονός ότι οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης είναι παγκόσμιοι και αφορούν όλους τους ανθρώπους θέτει ένα ενιαίο πλαίσιο δράσης προκειμένου οι προκλήσεις αυτές να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά. Η Βιώσιμη Ανάπτυξη των πόλεων αποτελεί πεδίο χάραξης πολιτικής για την αναβάθμιση της ζωής των πολιτών.

1.6 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Μιλώντας για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη των πόλεων θα πρέπει να επισημανθεί η ανάγκη να επιτευχθεί ίση πρόοδος στον οικονομικό, περιβαλλοντικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα που αποτελούν και τους πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης. Στην Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών ο πολιτισμός υπάρχει ως οριζόντιο στοιχείο σχεδόν σε όλους τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης. (Matovic et al. 2018, σ. 5-13).

Όπως έχει αναφερθεί σε προηγούμενη ενότητα, το Δίκτυο Δημιουργικών Πόλεων της UNESCO στοχεύει στην προώθηση της ανάπτυξης τοπικών δημιουργικών

βιομηχανιών και την προώθηση της παγκόσμιας συνεργασίας για βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Κύριος στόχος του Δικτύου είναι να διευκολύνει την ανταλλαγή τεχνογνωσίας, εμπειριών και καλών πρακτικών ως μέσο προώθησης της τοπικής οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης μέσω δημιουργικών βιομηχανιών (UNESCO, 2016).

Οι δημιουργικές βιομηχανίες αποτελούν νευραλγικό σημείο για την οικονομική ανάπτυξη των πόλεων (Matovic et al. 2018, σ.5-13). Η δημιουργικότητα, οι δημιουργικές και πολιτιστικές βιομηχανίες αποτελούν στοιχεία της Δημιουργικής Οικονομίας (UNCTAD, 2021b). Προωθούν την ανάπτυξη μιας πόλης με στόχο την ενίσχυση της ταυτότητάς της καθιστώντας την έναν σημαντικό προορισμό. Παράλληλα, η δημιουργικότητα και η καινοτομία αποτελούν συστατικά της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης. Όπως αναφέρεται στον Hans d'Orville *«σταδιακά η παγκόσμια οικονομία επηρεάζεται όλο και περισσότερο από τη δύναμη της δημιουργικότητας. Πράγματι, έχουμε αρχίσει να μιλάμε για δημιουργική οικονομία—που είναι η πιο σύγχρονη φάση οικονομικής ανάπτυξης»* (Hans d'Orville, 2019, σ. 66-73). Στο πλαίσιο αυτό, κάποιες πόλεις εντάσσουν στο στρατηγικό τους σχέδιο τη δημιουργικότητα και τις δημιουργικές βιομηχανίες όσον αφορά τον τομέα του πολιτισμού.

Οι πόλεις αποτελούν μοχλούς οικονομίας, δημιουργικότητας και καινοτομίας. Συγχρόνως όμως αντιμετωπίζουν προβλήματα όπως η φτώχεια, ο κοινωνικός αποκλεισμός και η ανεργία. Λαμβάνοντας υπόψη ότι πολλές προσπάθειες για την αντιμετώπιση παγκόσμιων προκλήσεων κοινωνικών προβλημάτων, βιωσιμότητας, πράσινων τεχνολογιών, οικονομικής ανάπτυξης επικεντρώνονται στις πόλεις μπορούμε να πούμε ότι αποτελούν όχι μόνο μέρος του προβλήματος αλλά και των λύσεων (Matovic et al.,2018, σ. 5-13).

Η δημιουργική οικονομία ενισχύει τον κοινωνικό τομέα καθώς συμβάλλει στην καταπολέμηση της φτώχειας, δίνει ευκαιρίες σε ευπαθείς ομάδες ενώ με τη συμμετοχή των πολιτών προωθείται ο διαπολιτισμικός διάλογος. Η δημιουργικότητα και η βιωσιμότητα μπορούν να προσεγγιστούν από διαφορετικούς κλάδους καθώς και από διεπιστημονικές και διαπολιτισμικές προοπτικές (Hans d' Orville, 2019, σ.66-73).

Ο πολιτισμός συνδέεται με τη βιώσιμη ανάπτυξη μέσα από στοιχεία που αξιοποιεί η δημιουργική οικονομία όπως πολιτιστική κληρονομιά, δημιουργικότητα, πολιτιστική

βιομηχανία, πολιτιστικός τουρισμός, βιοτεχνίες κλπ. Επιπλέον, ο πολιτισμός περιλαμβάνεται στις δημόσιες πολιτικές όπως εκπαίδευση, οικονομία, επιστήμες, επικοινωνία, περιβάλλον, τουρισμός καθώς η συνοχή των δημόσιων πολιτικών είναι ζητούμενο των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Οι Δήμοι αποτελούν σημαντικό χώρο για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης: 1 (εξάλειψη της φτώχειας), 4 (ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και προώθηση ευκαιριών δια βίου μάθησης), 8 (παραγωγική απασχόληση και αξιοπρεπής εργασία για όλους), 9 (ευέλικτες υποδομές, βιώσιμη βιομηχανία και καινοτομία), 11 (πόλεις ασφαλείς, ανθεκτικές και βιώσιμες), 12 (βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή), 13 (δράση για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής), 16 (δικαιοσύνη, υπεύθυνοι και αποτελεσματικοί θεσμοί) και 17 (συνεργασία όλων των ενδιαφερομένων μερών) αποτελούν εν δυνάμει πεδία αξιοποίησης της δημιουργικής οικονομίας.

1.7 ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Η δημιουργικότητα είναι η απάντηση στην αναζήτηση δημιουργικών λύσεων για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων. Η Δημιουργική Οικονομία εστιάζει στην αξιοποίηση των πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών οι οποίες παρέχουν χώρους, επαγγέλματα, ταλέντα, τα οποία μια πόλη μπορεί να αξιοποιήσει για την ανάπτυξή της. Οι δημιουργικές πόλεις θέτουν τη δημιουργικότητα και τις πολιτιστικές βιομηχανίες στο επίκεντρο των αναπτυξιακών τους σχεδίων. Η βιώσιμη ανάπτυξή τους προϋποθέτει την ισορροπημένη ανάπτυξη κοινωνίας, περιβάλλοντος, οικονομίας, πολιτισμού και καινοτομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι σύγχρονες πόλεις, προκειμένου να αναπτυχθούν περισσότερο και να γίνουν ανταγωνιστικές σε όλα τα επίπεδα, διαμορφώνουν το στρατηγικό τους σχεδιασμό λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές της αειφορίας καθώς και τον πολιτισμό και την τεχνολογία. Κάποιες από αυτές είναι μέλη του Δικτύου Δημιουργικών πόλεων της UNESCO, όπως η Βαρκελώνη και η Σαγκάη.

Μέσα από την ανάλυση του στρατηγικού τους σχεδιασμού θα αναδειχθεί το μοντέλο ανάπτυξης που ακολουθούν, τις πρακτικές που εφαρμόζουν στα πλαίσια της δημιουργικής οικονομίας και πώς αυτές οδήγησαν στη βιώσιμη αστική ανάπτυξή τους. Θα παρουσιαστούν πολεοδομικές παρεμβάσεις, έργα ανάπτυξης, δράσεις δημιουργικότητας και καινοτομίας.

2.2 Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗΣ

Στη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα έτη 2014-2020, περιλαμβάνονται τομείς όπως η έρευνα, η τεχνολογία, η δημιουργικότητα και η καινοτομία. Στο κέντρο για την υλοποίηση αυτών των πολιτικών βρίσκονται οι δημιουργικές πόλεις και η πολιτιστική πολιτική, ενώ για την προώθηση της καινοτομίας δίνεται έμφαση στις δημιουργικές και πολιτιστικές βιομηχανίες (Λειβαδάρας, 2015, σ.123-138).

Μία από τις ευρωπαϊκές πόλεις που αξίζει να αναφερθεί καθώς αναπτύσσεται με γνώμονα τη δημιουργική οικονομία είναι η Βαρκελώνη. Από το 1992 και μετά χαρακτηρίζεται από ανάπτυξη και πρόοδο δεδομένου ότι τη χρονιά αυτή φιλοξένησε τους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες, ενώ το 2004 διοργάνωσε το Παγκόσμιο Πολιτιστικό Φόρουμ. Η Βαρκελώνη έγινε ανταγωνιστική με την πραγματοποίηση σημαντικών πολεοδομικών έργων, τα οποία έφεραν επενδυτές και στήριξαν τη δημιουργικότητα νέων ατόμων. Χάρis στην ιστορία, το φυσικό τοπίο και την πολιτιστική κληρονομιά ετών, έχει καθιερωθεί ως σημαντικός τουριστικός προορισμός. Ο στρατηγικός σχεδιασμός που εφαρμόστηκε είχε ως αποτέλεσμα η

εικόνα της πόλης να αναβαθμίζεται συνεχώς και το μοντέλο αυτό λειτούργησε ως καλή πρακτική. Το “Μοντέλο Βαρκελώνης”, εστιάζει σε ζητήματα σχεδιασμού και την ποιότητα των δημόσιων αστικών χώρων (Monclús, 2003, σ.399-421).

Η Βαρκελώνη είναι η πρωτεύουσα της αυτόνομης περιοχής της Καταλονίας και δεύτερη πιο πυκνοκατοικημένη πόλη της Ισπανίας. Έχει πληθυσμό 5.638.529 άτομα στην αστική περιοχή και 1.621.537 στο κέντρο της πόλης (<https://populationstat.com/spain/barcelona>). Όντας λιμάνι στη Μεσόγειο Θάλασσα, η μεγαλύτερη βιομηχανική πόλη της χώρας και το πιο σημαντικό εμπορικό κέντρο, απέκτησε το πλεονέκτημα ενός πολύ σημαντικού προορισμού. Καθώς έχει μετατρέψει τον πολιτισμό σε κεντρικό στοιχείο του μοντέλου ανάπτυξής της, η πολιτιστική πολιτική που σχεδιάστηκε οδήγησε στην τοπική ανάπτυξη (Rius-Ulldemolins et al., 2016, σ. 61-75).

Επιπλέον, αποτελεί σημείο αναφοράς για 42 χώρες της Μεσογείου καθώς στη Βαρκελώνη έχει την έδρα της η Γραμματεία της Ένωσης για τη Μεσόγειο UfM (<https://ufmsecretariat.org/who-we-are/>).

Το στρατηγικό της σχέδιο «*Strategic Metropolitan Plan – Vision 2020*» είχε στόχο την ενίσχυση της οικονομίας μέσω ξένων επενδύσεων, αξιοποίησης δημιουργικών ατόμων, προβολής της δημιουργικότητας και του πολιτισμού. Τα έργα που περιλαμβάνονται στο σημερινό στρατηγικό της σχεδιασμό «*Barcelona Tomorrow: Metropolitan Commitment 2030*», αποδεικνύουν ότι είναι μια σύγχρονη πόλη που αξιοποιεί σύγχρονα εργαλεία για την ανάπτυξή της (“Barcelona, Tomorrow”, 2020). Σύμφωνα με τους παγκόσμιους στόχους των Ηνωμένων Εθνών, η πόλη δραστηριοποιείται για τον κοινωνικό, πολιτιστικό και οικονομικό μετασχηματισμό της με την υλοποίηση του προγράμματος «Βαρκελώνη Ατζέντα 2030», στο οποίο εντάσσονται τα ακόλουθα έργα.

Το έργο «Τοπικός πολιτισμός και πολιτιστικοί τομείς: δικαίωμα στη δημιουργία, πειραματισμός, έρευνα και πολιτιστική παραγωγή» έχει στόχο να στηρίξει όλες τις επιχειρήσεις, τους οργανισμούς και τις ομάδες που αποτελούν τον πολιτιστικό ιστό της πόλης (“New boost for the cultural rights plan in Barcelona”, 2021).

Το νέο εργαστήριο για τις δημιουργικές βιομηχανίες θα στεγαστεί στο συγκρότημα Palo Alto, με στόχο να προωθήσει την ανάπτυξη μεταξύ των εταιρειών σε αυτόν τον

τομέα, ιδιαίτερα εκείνων που συνδέονται με οπτικοακουστικά μέσα και νέες τεχνολογίες ήχου και φωτός. Ο νέος αυτός κόμβος επιφάνειας 2.000 μ² θα συγκεντρώνει δημιουργικές βιομηχανίες, ευέλικτες μονάδες για τη στέγαση νεοφυών επιχειρήσεων, πειραματικά εργαστήρια και εκθεσιακούς χώρους για να βοηθήσει τα δημιουργικά ταλέντα να συνδεθούν με την αγορά (New creative industries lab at Palo Alto, 2021).

Οι εργασίες για την αστικοποίηση του τομέα 8 της γειτονιάς *La Marina del Prat Vermell* έχουν ολοκληρωθεί με την κατασκευή δρόμων, πεζοδρομίων, λεωφόρου δύο λωρίδων και ποδηλατοδρόμων. Πρόκειται για ένα ακόμη βήμα προς τη σταδιακή μετατροπή του βιομηχανικού ιστού και των αποθηκών σε κοινοτικό χώρο που συνδυάζει κατοικία, πράσινο και οικονομική δραστηριότητα. Το έργο καλύπτει μια έκταση 75 εκταρίων όπου θα κατασκευαστούν κατοικίες και δημόσιες εγκαταστάσεις, με το πράσινο να επικρατεί στην περιοχή σε ένα κεντρικό πάρκο 2,4 εκταρίων και έναν κεντρικό δρόμο 720 μ. Σε αυτή την οικονομική δραστηριότητα αναμένεται να δημιουργηθούν 8.000 -11.000 θέσεις εργασίας (“Sector 8 of La Marina del Prat Vermell”, 2021).

Οι φορείς της πόλης συνεργάζονται για τη μετατροπή της σε παγκόσμιο κέντρο αρχιτεκτονικής από τώρα έως μετά το 2026, όταν η Βαρκελώνη, ως παγκόσμια πρωτεύουσα, θα φιλοξενήσει το Συνέδριο της Διεθνούς Ένωσης Αρχιτεκτόνων. Τον Ιούλιο, η Βαρκελώνη ονομάστηκε επίσημα ως Παγκόσμια Πρωτεύουσα Αρχιτεκτονικής της UIA-UNESCO για το 2026 (“Barcelona the UIA-UNESCO World Capital of Architecture”, 2021).

Με το κυβερνητικό μέτρο «*Barcelona Superblock*» σχεδιάζεται μια σειρά δράσεων για την ανοικοδόμηση της πόλης και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας απέναντι στις τρέχουσες κοινωνικές, οικονομικές και κλιματικές κρίσεις. Η πρωτοβουλία επιδιώκει να μεταμορφώσει διαφορετικές πτυχές της πόλης και περιλαμβάνει μέτρα για την προστασία και τη βελτίωση του βιομηχανικού δικτύου παραγωγής κατά μήκος της πλευράς του ποταμού Besòs σε μια παραγωγική περιοχή 143 εκταρίων με τεράστιες δυνατότητες ανάπτυξης. Η δράση θα επικεντρωθεί στη μετατροπή της περιοχής σε στρατηγική βάση παραγωγής για την πόλη, με ενίσχυση στην πράσινη και κυκλική οικονομία και στην υποστήριξη εταιρειών που είναι αφοσιωμένες στην καινοτομία, τον πολιτισμό, την επιστήμη και τα βιομηχανικά προϊόντα. Στο πλαίσιο αυτό προβλέπεται

αφενός βελτίωση του δημόσιου χώρου και των υποδομών με τη χρήση των μέσων μαζικής μεταφοράς και των συνδέσεων με ποδήλατο και με τα πόδια μεταξύ γειτονιών, βιομηχανικών περιοχών, εγκαταστάσεων, πάρκων και υπηρεσιών. Ένα πρώτο βήμα για την αναγέννηση των βιομηχανικών περιοχών *Besòs* είναι ο μετασχηματισμός του παλιού εργοστασίου της *Mercedes-Benz* σε πανεπιστημιακά κέντρα σχεδιασμού και εταιρείες τεχνολογίας. Στο εν λόγω κυβερνητικό μέτρο περιλαμβάνονται και άλλες ενέργειες για μια πιο βιώσιμη πόλη, όπου οι άνθρωποι βρίσκονται στο επίκεντρο με τη μεταμόρφωση του δημόσιου χώρου όπως για παράδειγμα με περισσότερο πράσινο και τη νέα ακτογραμμή (“Urban transformation reaches the Besòs industrial estates”, 2021).

Το νέο κυβερνητικό μέτρο για την προώθηση της γαλάζιας οικονομίας στοχεύει στη δημιουργία ενός νέου οικονομικού κόμβου για την πόλη, συνδυάζοντας την οικονομική ανταγωνιστικότητα και την περιβαλλοντική βιωσιμότητα στον ναυτιλιακό τομέα. Στο πλαίσιο αυτό, με το νέο μοντέλο για το Ολυμπιακό Λιμάνι η κυβέρνηση της Καταλονίας έδωσε το πράσινο φως για την έναρξη των εργασιών για τη μετατροπή του λιμανιού και των περιχώρων του σε δημόσιο χώρο 48.000 μ². Το λιμάνι γίνεται χώρος αθλητισμού, γαστρονομίας, γνώσης και μάθησης που συνδέονται με τη θάλασσα και τις θαλάσσιες δραστηριότητες. Ο στόχος είναι οι ντόπιοι να το κάνουν δικό τους και να ενισχύσουν τις δημοφιλείς ναυτικές δραστηριότητες εκεί, διπλασιάζοντας τη δημόσια χρήση, απομακρυνόμενοι από το τρέχον μοντέλο που βασίζεται στη νυχτερινή ζωή (“Progress at the new Port Olímpic”, 2020).

Ένα ακόμη στοιχείο που στρέφει τη Βαρκελώνη προς τη δημιουργική οικονομία είναι ότι οι πολίτες καλούνται να συμμετάσχουν στην ανάπτυξη της πόλης και το μετασχηματισμό της κοινωνίας μέσα από projects όπως Decidim Barcelona, Κοινωνική αλληλεγγύη και οικονομία, Δέσμευση για την Ατζέντα 2030, Καινοτομία 2030 (<https://www.barcelona.cat/en/getinvolved>).

2.3 Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΣΑΓΚΑΗΣ

Η Σαγκάη είναι το οικονομικό κέντρο της Κίνας και η μεγαλύτερη πόλη με πληθυσμό 27.795.702 εκατομμύρια κατοίκους (<https://worldpopulationreview.com>). Χαρακτηρίζεται ως ένας τόπος στον οποίο συνυπάρχουν το παλιό και το νέο, ο δυτικός και ο ανατολικός τρόπος ζωής (Lagerkvist, 2010, σ. 222).

Η πόλη χωρίζεται από τους ποταμούς *Huangpu* και *Suzhou Creek*. Κατά μήκος τους βρίσκονται οι σημαντικότερες πολιτιστικές και οικονομικές περιοχές, όπως η Διεθνής Οικονομική και Εμπορική Ζώνη *Lujiazui* καθώς και ο χώρος όπου διεξήχθη η Έκθεση της Σαγκάης το 2010 (He & Gebhardt, 2014, σ. 2355). Η Σαγκάη, το μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας αναπτύχθηκε ραγδαία τις δύο τελευταίες δεκαετίες πηγαίνοντας από το δευτερογενή τομέα στην οικονομία της γνώσης και των υπηρεσιών εκτινάσσοντας τον τριτογενή τομέα στα ύψη. Η δημιουργική οικονομία της Σαγκάης περιλαμβάνει κυρίως την έρευνα και την ανάπτυξη, τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό, τα μέσα ενημέρωσης που αφορούν στον πολιτισμό και τη μόδα. Το 2010 η Σαγκάη εντάχθηκε στο Δίκτυο Δημιουργικών Πόλεων της UNESCO ως «Πόλη Σχεδιασμού» (UNESCO, 2017).

Η Δημοτική αρχή της Σαγκάης δανείστηκε τον όρο “creative industry cluster” (σύμπλεγμα δημιουργικής βιομηχανίας) από το παγκόσμιο κίνημα προς την ανάπτυξη πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών. Μέσα από την υποστήριξη των δημιουργικών βιομηχανιών αποκόμισε οικονομικά και κοινωνικά οφέλη (Zheng & Chan, 2014, σ.10). Από το 1990 επιχειρήθηκε να ομαδοποιηθούν σε συμπλέγματα (cluster) οι επιχειρήσεις με αντικείμενο την τέχνη και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και να εγκατασταθούν σε βιομηχανικά κτίρια τα οποία είχαν εγκαταλειφθεί. Μεταξύ αυτών η M50, το μεγαλύτερο σύμπλεγμα τέχνης και πρώην εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας και η *Tianzifang* που είχε καταταχθεί στα καλύτερα δημιουργικά βιομηχανικά πάρκα της πόλης (Gu, 2014, σ. 124-125). Το σύμπλεγμα *The Bridge No. 8* που υφίσταται μέχρι σήμερα, ήταν τα εγκαταλελειμμένα κτίρια του εργοστασίου *Automotive Brake Company* σε έκταση 20.000 μ². Μετά από έναν εξαιρετικό σχεδιασμό μετετράπηκε σε δημιουργικό σύμπλεγμα με μοντέρνα εμφάνιση και σε μια διεθνή οικολογική κοινότητα βασισμένη στην ιδέα της εξοικονόμησης ενέργειας, με ελεύθερη και ανθρωποκεντρική διάταξη με σύγχρονες εγκαταστάσεις και επαγγελματικές υπηρεσίες (<https://www.easytourchina.com>).

Η τοπική κυβέρνηση (Shanghai Municipal People's Government), στήριξε την δημιουργία συμπλεγμάτων καθώς ήταν μέρος του Στρατηγικού της Σχεδιασμού. Από την αρχή ενίσχυσε τη μεταστέγαση των πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών στις κεντρικές περιοχές της πόλης, προσδιόρισε σε συγκεκριμένες ζώνες τα δημιουργικά συμπλέγματα και στη συνέχεια τα υποστήριξε τεχνολογικά. Το 2005, ο

όρος δημιουργικές βιομηχανίες και δημιουργικά συμπλέγματα έγιναν επίσημα αποδεκτά από την κυβέρνηση της Σαγκάης. Τα δημιουργικά συμπλέγματα αποτέλεσαν το κύριο στρατηγικό εργαλείο για την ανάπτυξη των δημιουργικών βιομηχανιών και κατ' επέκταση της δημιουργικής οικονομίας, με αποτέλεσμα να εξαπλωθούν γρήγορα εισάγοντας συγχρόνως ένα διαφορετικό μοντέλο ανάπτυξης (Gu, 2014, σ. 125).

Σήμερα υφίστανται επίσης δύο ζώνες ανάπτυξης: η πιλοτική ζώνη ελεύθερων συναλλαγών της Ειδικής Περιοχής *Lin-gang*, νότια του ποταμού *Dazhi* και νότια του αεροδρομίου Pudong, και η πιλοτική ζώνη *SHFTZ*, μια περιφερειακή ζώνη ελεύθερου εμπορίου και βρίσκεται στη Νέα Περιοχή Pudong (<http://english.shanghai.gov.cn/>).

Στην Ειδική Περιοχή *Lin-Gang*, της Πιλοτικής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών σχεδιάζεται ένα πάρκο έκτασης περίπου 14,3 εκταρίων το οποίο θα είναι ο μεγαλύτερος χώρος πρασίνου στην κοινότητα. Τα κτίρια του πάρκου θα είναι χωρίς άνθρακα. Όλοι θα υιοθετήσουν μια ξύλινη δομή, για την ελαχιστοποίηση των εκπομπών άνθρακα, και ένα φωτοβολταϊκό σύστημα που παράγει ηλεκτρική ενέργεια για να τροφοδοτήσει το ίδιο, τα γειτονικά κτίρια και τα ηλεκτρικά οχήματα. Στις προσόψεις χρησιμοποιούν θερμοχρωμικά παράθυρα που σκουραίνουν καθώς ο ήλιος θερμαίνει την επιφάνειά του για να μειώσει την ηλιακή θερμότητα. Ένα σύστημα ελέγχου θερμοκρασίας που θα χρησιμοποιεί λιγότερη ενέργεια θα λειτουργεί καλοκαίρι και χειμώνα. Τεχνικές μηδενικού άνθρακα ή χαμηλών εκπομπών άνθρακα, όπως φυσικός αερισμός, παθητικός αερισμός, φυσικός φωτισμός και ανεμιστήρες οροφής θα χρησιμοποιηθούν την άνοιξη και το φθινόπωρο για να κάνουν το εσωτερικό περιβάλλον πιο άνετο. Θα δημιουργηθούν χώροι με παραδοσιακά χαρακτηριστικά γνωρίσματα όπως λίμνες λωτού, ευάερα κίосκια και παγόδες. Το πάρκο θα συνδέει τον χώρο των κορυφαίων επιστημονικών φόρουμ και τις κατοικημένες περιοχές μέσω βολικών μονοπατιών (“Shanghai, Pilot Free Trade Zone”, 2021).

Στην περιοχή *Qingpu* υλοποιείται η ανανέωση της ζώνης της «παλιάς πόλης-*laochengxiang*», έως το 2025. Η ιστορική και πολιτιστική ζώνη διατηρεί μια σειρά από παραδείγματα αρχαίας αρχιτεκτονικής και κήπων. Δημιουργείται παραποτάμιο πάρκο, το οποίο περιβάλλεται από τέσσερις ποταμούς συνολικού μήκους 21 χλμ. στο κέντρο της Νέας Πόλης *Qingpu*. Στους παραποτάμιους χώρους θα λειτουργούν χώροι πολιτισμού, μόδας και αγορών. Παράλληλα, δημιουργείται ένα οικολογικό δίκτυο το

οποίο συνδυάζει το πράσινο και το υδάτινο στοιχείο (“Qingpu speeds up renewal of 'old town' zone”, 2021).

Η κάθετη πόλη αποκτά μορφή με ύψος άνω των 100 μ. Πρόκειται για 14 έργα σε εξέλιξη συνολικής επένδυσης περίπου 7 δις. δολαρίων στο Jinqiao, που κορυφώνεται με την κατασκευή μιας ζωντανής φουτουριστικής πόλης με πολυκατοικίες, διεθνείς κοινότητες και κόμβους καινοτομίας. Τα κυριότερα σημεία περιλαμβάνουν το China Mobile Industrial Research Institute, το βιομηχανικό πάρκο, το εμπορικό συγκρότημα Biyun, κτίρια γραφείων, καταστήματα λιανικής, ένα ξενοδοχείο με θέμα τους πικουίνους και ένα κέντρο παραστατικών τεχνών (“Jinqiao vertical city taking shape”, 2021).

Τα προαναφερόμενα έργα απορρέουν από το Γενικό Σχέδιο (Master Plan). Πρόκειται για το νέο αναπτυξιακό σχέδιο με στόχο την υλοποίηση της «Καλύτερης Πόλης, Καλύτερης Ζωής» για τα έτη 2016-2035. Θέτει νέους στόχους (προσαρμογή στις διεθνείς τάσεις, εφαρμογή εθνικών στρατηγικών), προτείνει νέα μοντέλα (έλεγχος κατώτατης γραμμής, ενδογενής ανάπτυξη, ευέλικτη προσαρμογή) και δημιουργεί νέους χώρους (περιφερειακή ηγετική ευθύνη Σαγκάης, ανοιχτό και συμπαγές χωρικό μοντέλο πόλης). Βασικοί άξονες είναι η δημιουργία μιας δυναμικής πόλης καινοτομίας με ένα πιο ελκυστικό περιβάλλον τόσο για την απασχόληση όσο και για την επιχειρηματικότητα, μια πόλη που θα ενισχύσει τη διατήρηση της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και θα έχει χαρακτηριστικά μιας διεθνούς μητρόπολης με τοπία υδάτινων πόλεων (Shanghai Master Plan 2017-2035, 2018).

Στο Γενικό Σχέδιο καθώς διανύουμε την εποχή της συντονισμένης ανάπτυξης με πόλεις που βασίζονται σε δίκτυο η Σαγκάη καταβάλλει προσπάθειες για την ενίσχυση του προγράμματος «Internet+» και την προώθηση νέων τεχνολογικών μεταρρυθμίσεων. Θέτοντας την καινοτομία στον πυρήνα της συνολικής αστικής ανάπτυξης και θεωρώντας τον πολιτισμό ως στρατηγικό και ουσιαστικό πόρο για την αστική ανάπτυξη, η Σαγκάη επιθυμεί να λαμβάνει μέρος στο διεθνή ανταγωνισμό (Shanghai Master Plan 2017-2035, 2018).

Στο πλαίσιο αυτό, δίνεται περισσότερη έμφαση στην καινοτομία. Συνδέεται η μεταρρύθμιση με την τεχνολογία και τον πολιτισμό. Καλλιεργείται περιβάλλον χωρίς αποκλεισμούς και προγραμματίζεται οι απασχολούμενοι στον τομέα του πολιτισμού

να αποτελέσουν το 10% της συνολικής απασχόλησης. Διευρύνεται η απασχόληση για άτομα με υψηλά ταλέντα, ενισχύεται η σύγχρονη βιομηχανία υπηρεσιών, προστίθενται θέσεις εργασίας στις αναδύομενες βιομηχανίες, καταργείται σταδιακά η χαμηλής ποιότητας μεταποιητική βιομηχανία έντασης εργασίας και προστίθενται περισσότερες θέσεις εργασίας έντασης τεχνολογίας. Προτείνεται η δημιουργία βιομηχανικών κοινοτήτων που να διαθέτουν ισορροπία μεταξύ εργασίας και ζωής, καθώς και βιομηχανικών κοινοτήτων που χαρακτηρίζονται από μια ολοκληρωμένη ανάπτυξη δευτερογενών και τριτογενών βιομηχανιών (Shanghai Master Plan 2017-2035, 2018).

Έμφαση δίνεται επίσης στη δημιουργία χαρακτηριστικών αστικού τοπίου. Προτείνεται να δημιουργηθούν μεγάλοι ανοιχτοί χώροι κοντά στη θάλασσα και τα ποτάμια, να αναδειχθεί ο σχεδιασμός του χωρικού τοπίου σε κέντρα δημόσιας δραστηριότητας, όχθες παραλιών, διασταυρώσεις ποταμών, εστιακούς διαδρόμους και περιοχές όπου συγκεντρώνονται άνθρωποι. Καθιερώνεται ένα σύστημα αστικού-αγροτικού πάρκου που θα επικεντρώνεται σε εθνικά, περιφερειακά, αστικά, τοπικά και κοινοτικά πάρκα. Μέχρι το 2035, ο κατά κεφαλήν χώρος πάρκων σε όλη την πόλη θα είναι έως και 13 μ² (Shanghai Master Plan 2017-2035, 2018).

2.4 ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Η Σαγκάη και η Βαρκελώνη έχουν αδελφοποιηθεί από το 2001. Είναι πόλεις-λιμάνια, με μεγάλο πληθυσμό και ιδιαίτερη επισκεψιμότητα. Ο στρατηγικός τους σχεδιασμός περιλαμβάνει έργα που στηρίζουν τη δημιουργικότητα, προσελκύουν δημιουργικά άτομα και ταλέντα και προωθούν την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. Επίσης, διαθέτουν σημαντικές υποδομές για την υποδοχή διεθνών νεοφυών και μεγάλων επιχειρήσεων. Είναι πόλεις με μεγάλη ιστορία πολιτισμού και παραδόσεων, ισχυρή ταυτότητα και αναγνωρισμένο παγκόσμια «όνομα». Η Δημιουργική Οικονομία έχει παίξει μεγάλο ρόλο στην αλματώδη ανάπτυξή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΔΗΜΟΣ ΓΛΥΦΑΔΑΣ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέσα από την εννοιολογική προσέγγιση έγινε αντιληπτό ότι η δημιουργική οικονομία έχει τόσο πολιτιστική όσο και χωρική διάσταση. Συνδέεται με τη δημιουργικότητα, τα δημιουργικά άτομα, την καινοτομία, τις πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες. Αναλύοντας τα έργα στη Βαρκελώνη και στη Σαγκάη, που είτε υλοποιήθηκαν είτε σχεδιάζονται, διαπιστώθηκε ότι ο τρόπος ανάπτυξης τους διαθέτει χαρακτηριστικά δημιουργικών πόλεων και έχουν ως γνώμονα τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

Στο κεφάλαιο αυτό διερευνάται η ανάπτυξη του Δήμου Γλυφάδας, λαμβάνοντας υπόψη την ανωτέρω εννοιολογική προσέγγιση και τον τρόπο ανάπτυξης των δυο πόλεων που αναλύθηκαν. Πρόκειται να εξεταστεί αν τα προβλεπόμενα έργα και όσα έχουν ήδη υλοποιηθεί στο Δήμο σχεδιάστηκαν με όρους βιώσιμης αστικής ανάπτυξης προς όφελος της τοπικής κοινωνίας στα πλαίσια της δημιουργικής οικονομίας και των δημιουργικών πόλεων.

3.2 ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η σημερινή περιοχή της Γλυφάδας αποτελούσε στην αρχαιότητα τον αττικό δήμο της Αιξωνής. Η ονομασία Γλυφάδα δόθηκε στα νεότερα χρόνια από το νερό που είχαν τα πηγάδια της και ήταν υφάλμυρο (γλυφό). Από αρχαιολογικά ευρήματα η κύρια θέση του δήμου θεωρείται ότι ήταν στη Γλυφάδα, με κέντρο την ευρύτερη περιοχή της εκκλησίας του Αγ. Νικολάου. Σύμφωνα με στοιχεία ο δήμος της Αιξωνής πρωτοκατοικήθηκε πριν από 6.000 χρόνια και είχε οικιστικό χαρακτήρα συνεχώς από τα προϊστορικά χρόνια ως και τα βυζαντινά. Αρχαιότητες που ήρθαν στο φως από ανασκαφές στα Αστέρια, μαρτυρούν την ύπαρξη κατά την αρχαιότητα οικισμών και ανθρώπινων δραστηριοτήτων σε όλη την ακτή από τη Γλυφάδα ως το Καβούρι. Η Γλυφάδα διαθέτει έναν ιδιαίτερο πολιτισμικό πλούτο, γεγονός που προκύπτει από πολλά ευρήματα που βρέθηκαν κατά την εξέλιξη αναπλάσεων στο μεγαλύτερο κομμάτι του Δήμου και μαρτυρούν την ύπαρξη ζωής και μετά το πέρας εποχής του Χαλκού (“Αρχαία δίπλα στις καμπάνες στα Αστέρια”, 2011; <https://www.glyfada.gr>).

Σήμερα η Γλυφάδα είναι ένα μεγάλο παραθαλάσσιο προάστιο στο νότιο τομέα του λεκανοπεδίου της Αττικής και εκτείνεται από τον κόλπο του Σαρωνικού μέχρι τον ορεινό όγκο του Ύμηττου. Πρόκειται για έναν κοσμοπολίτικο δήμο που συγκεντρώνει πολλές χρήσεις γης (κατοικίες, ξενοδοχεία, εμπορικά κέντρα, καταστήματα, χώρους ψυχαγωγίας-εστίασης-διασκέδασης, αθλητικά κέντρα κ.α.). Η τουριστική εκμετάλλευση του Δήμου παρέχει δυνατότητες για περαιτέρω ανάπτυξη, καθώς στην παράκτια ζώνη του υπάρχουν δυο μαρίνες και αρκετές όμορφες παραλίες. Οι χώροι αυτοί προσελκύουν πολλούς επισκέπτες ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες και αποτελούν δημοφιλή τουριστικό προορισμό για τους ξένους. Η πρόσβαση στην περιοχή είναι εύκολη καθώς οι δυο μεγάλοι άξονες της Αθήνας η Λεωφ. Ποσειδώνος και η Λεωφ. Βουλιαγμένης διέρχονται μέσα από τον αστικό ιστό της. Επίσης, υπάρχει σύνδεση με τραμ και μετρό που την καθιστά ιδιαίτερα ελκυστική και προσβάσιμη (<https://www.glyfada.gr/>).

Ο Δήμος διαθέτει αρκετούς χώρους πρασίνου σε σύγκριση με άλλους. Σε αυτό παίζει ρόλο και η ρυμοτομία του δήμου καθώς διαθέτει αρκετές πλατείες, μεγάλα πεζοδρόμια και νησίδες, που στην πλειοψηφία τους εκμεταλλεύονται με πράσινο. Πνεύμονες πρασίνου αποτελούν το Γκολφ και ο Αστέρας. Επίσης, ο Δήμος γειτνιάζει άμεσα με τον Ύμηττό ο οποίος στο μεγαλύτερο εύρος του καλύπτεται από δασικές εκτάσεις. Επιπλέον, ο συντελεστής κάλυψης είναι πολύ χαμηλός γεγονός που διευκολύνει τη δημιουργία και άλλων κοινόχρηστων χώρων και την εκμετάλλευσή τους με πράσινο (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2013-2014 σ.22).

Η περιοχή παρουσιάζει μια δημογραφική δυναμική η οποία αποτυπώνεται στον αυξανόμενο πληθυσμό (σύμφωνα με την τελευταία απογραφή υπήρξε αύξηση της τάξης του 3,8%) και στο νεανικό του χαρακτήρα. Επισημαίνεται ότι, στον υπό μελέτη Δήμο φαίνεται ότι εγκαθίστανται ολοένα και περισσότερες οικογένειες και ο πληθυσμός που διαμένει σε αυτόν βρίσκεται σε παραγωγική ηλικία (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2013-2014 σ.19).

Η Γλυφάδα στοχεύοντας στην ανάδειξη των στοιχείων που τη χαρακτηρίζουν και την κάνουν ενδιαφέρουσα, αξιοποίησε μέσω ενός εύχρηστου ενιαίου διαδικτυακού περιβάλλοντος ψηφιακές εφαρμογές για την εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων, των πολιτών και των επισκεπτών. Ο Δήμος με τη χρήση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας πληροφοριών *Intelligent City* παρέχει ψηφιακές υπηρεσίες ώστε σε πραγματικό χρόνο

δίνονται χρήσιμες πληροφορίες για τη μετακίνηση μέσα στην πόλη, αξιοθέατα, διαδρομές άθλησης και περιπάτου, σημεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος, ψυχαγωγίας κ.α. Μέσω των διαδικτυακών εφαρμογών *CityRoutes* και *CityPoints* απεικονίζονται σε ψηφιακό χάρτη διαδρομές μέσα στα όρια του δήμου και σημεία τουριστικού ή περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος (στάσεις μέσω μαζικής μεταφοράς, περίπτερα, πλατείες κοινόχρηστοι χώροι, κ.α.) αντίστοιχα. Μια ψηφιακή πλατφόρμα η *City Life* ενημερώνει για τη διασκέδαση και την εστίαση, καθώς εντοπίζονται στο ψηφιακό χάρτη οι θέσεις των καταστημάτων και σχετικές πληροφορίες. Με την εφαρμογή *Bike Ways* παρέχονται πληροφορίες για τους ποδηλατοδρόμους, τις θέσεις στάθμευσης των ποδηλάτων, τις διαδρομές ποδηλάτων, τα αξιοθέατα, τους χώρους αναψυχής κ.α. και με την *Marina Watch* παρακολουθούνται οι μαρίνες ώστε να ελέγχεται άμεσα η είσοδος και παραμονή σκαφών και να αποτυπώνεται η θέση τους (<https://theellinikon.com.gr/>).

Μέσω της χρήσης των εφαρμογών αυτών, ο Δήμος προσπαθεί αφενός να βελτιώσει την εξυπηρέτηση των κατοίκων του και αφετέρου να αναδείξει τα στοιχεία που διαθέτει ώστε να αυξήσει το ενδιαφέρον και να προσελκύσει περισσότερους επισκέπτες. Αξιοποιώντας την τεχνολογία και την καινοτομία εξελίσσεται εναρμονίζοντας το σχεδιασμό του με τα νέα πρότυπα ανάπτυξης των σύγχρονων δημιουργικών πόλεων.

3.3 ΕΡΓΑ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ

Στο πλαίσιο υλοποίησης της βιώσιμης ανάπτυξης της χώρας και έχοντας ως στόχο την ανάδειξή της σε κορυφαίο τουριστικό προορισμό, πρέπει ο τομέας του πολιτισμού να προστεθεί στο τρίπτυχο περιβάλλον, κοινωνία, οικονομία. Ο αριθμός των επισκεπτών συνδέεται άμεσα με την αύξηση των εσόδων και συνεπώς με την οικονομική ανάπτυξη, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό στη σημερινή εποχή των παγκοσμίων προκλήσεων. Παλιά κτίρια, εγκαταλελειμμένες εκτάσεις, αναξιοποίητοι δημόσιοι χώροι αξιοποιούνται για την υλοποίηση καινοτόμων ιδεών και την ανάδυση της πολιτιστικής βιομηχανίας. Προς την κατεύθυνση αυτή μπορούν να αναζητηθούν πόροι είτε μέσω χορηγιών είτε ευρωπαϊκών προγραμμάτων είτε της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Οι Δήμοι και οι Περιφέρειες είναι φορείς που οφείλουν να στηρίζουν την τοπική κοινωνία και τους πολίτες της μέσω τέτοιων ενεργειών (Σοφία Λαζαρέτου, 2014,σ. 5-18).

Στη Γλυφάδα προβλέπονται έργα μεγάλων παρεμβάσεων που θα αναβαθμίσουν την πόλη και θα την κάνουν πιο ελκυστική. Αποτελούν έργα που έχουν ως γνώμονα την ανάδειξη του πολιτισμού στην περιοχή και την εισαγωγή της καινοτομίας στον τρόπο ανάπτυξής της. Το μεγαλύτερο έργο το οποίο βρίσκεται σε διαδικασία υλοποίησης και αφορά τους Δήμους Γλυφάδας, Ελληνικού, Αργυρούπολης και Αλίμου είναι το Μητροπολιτικό Πάρκο του Ελληνικού. Επίσης, θα πραγματοποιηθούν και άλλα έργα αστικής ανάπτυξης που θα αναλυθούν λεπτομερώς και θα χαρτογραφηθούν στη συνέχεια.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ

Το Μητροπολιτικό Πάρκο του Ελληνικού είναι ένα έργο αστικής ανάπλασης, που αναμένεται να αναδειχθεί σε έναν παγκόσμιο πόλο επενδυτικής, πολιτιστικής, οικονομικής και τουριστικής δραστηριότητας, επιδρώντας θετικά στον ευρύτερο τομέα της Αττικής αλλά και σε εθνικό επίπεδο. Είναι ένα έργο όπου βασιζόμενο στην ιστορία του τόπου αξιοποιεί την υφιστάμενη υποδομή δίνοντας ζωή στους εγκαταλελειμμένους χώρους του πρώην αεροδρομίου. Πρόκειται για ένα αναπτυξιακό μοντέλο ιδιωτικής επένδυσης στη χώρα μας από την εταιρία Lamda Development με εθνική συνεργασία και προσέλκυση διεθνών κεφαλαίων, το οποίο βασίστηκε σε άλλα πρότυπα διεθνή, όπου περιοχές μεγάλης έκτασης δίνονται για δημόσια χρήση (“Ellinikon Masterplan”, 2021).

Το Μητροπολιτικό Πάρκο προβλέπεται να είναι ένα από τα μεγαλύτερα πάρκα σε παγκόσμιο επίπεδο, ανοιχτό στο κοινό και θα αποτελεί σημείο αναφοράς αλλάζοντας την όψη του αστικού τοπίου. Θα έχει έκταση 2.000.000 μ² και πρόκειται να είναι μεγαλύτερο από άλλα παρόμοιας εμβέλειας πάρκα όπως: το Hyde Park στο Λονδίνο (1.420.000 μ²) και από παραδείγματα της Ελλάδας, το Πάρκο Τρίτση (1.000.000 μ²) το Κτήμα Συγγρού (950.000 μ²) το Πεδίον του Άρεως (270.000 μ²) και τον Εθνικό Κήπο (160.000 μ²) (<https://theellinikon.com.gr/>).

Στο κέντρο του Μητροπολιτικού Πόλου Ελληνικού - Αγ. Κοσμά αναπτύσσεται το Πάρκο το οποίο σε κάποια σημεία του θα εφάπτεται με τους όμορους Δήμους και θα οριοθετείται από τις νέες περιοχές που θα πολεοδομηθούν και τις ζώνες ανάπτυξης. Θα είναι ένας ανοικτός και προσβάσιμος χώρος στους κατοίκους και επισκέπτες του με ενδιαφέροντα σημεία τουρισμού και πολιτισμού, συνδυάζοντας διάφορες χρήσεις και

λειτουργίες (εμπορικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες, εγκαταστάσεις αθλητισμού, ξενοδοχειακά συγκροτήματα και χώρους αναψυχής και χαλάρωσης) (ΦΕΚ 2792/Β/2019).

Το Πάρκο σχεδιάστηκε έτσι ώστε να δοθεί έμφαση στην ιστορία της περιοχής του πρώην «Ανατολικού Αεροδρομίου Αθηνών», αλλάζοντας τη χρήση ιστορικών κτιρίων που υπήρχαν, το κτίριο Saarinen και τα υπόστεγα αεροσκαφών, σε πολιτιστικά κτίρια (εκθεσιακό κέντρο, μουσεία) και ταυτόχρονα να δημιουργηθούν χώροι πρασίνου και αναψυχής. Το Πάρκο περιμετρικά θα διαθέτει πολλά σημεία εισόδου τα οποία κατατάσσονται ανάλογα με τη σημασία τους σε κεντρικές και δευτερεύοντες Πύλες. Οι Πύλες αυτές θα βρίσκονται σε βασικούς οδικούς άξονες αλλά και σε σημεία σταθμών σταθερής τροχιάς (τραμ, μετρό) και λεωφορείων, ώστε το Μητροπολιτικό Πάρκο να συνδέεται με τις όμορες περιοχές. Κατά τη λειτουργία του θα ενοποιηθεί με τον υφιστάμενο αστικό ιστό και το παραλιακό μέτωπο και με την προβλεπόμενη βύθιση της Λεωφ. Ποσειδώνος που θα οδηγήσει στην δημιουργία μιας ενιαίας περιοχής με τις προβλεπόμενες εγκαταστάσεις στον Αγ. Κοσμά και το Γκολφ της Γλυφάδας (ΦΕΚ 2792/Β/2019).

Με την ανάπτυξη του Πάρκου θα δημιουργηθεί ένας πνεύμονας πρασίνου χρησιμοποιώντας παρόμοια είδη με αυτά που φύονται στην Αττική, αναδεικνύοντας το μεσογειακό κλίμα της ευρύτερης περιοχής. Πρόκειται να αξιοποιηθούν τμήματα των υφιστάμενων διαδρόμων τροχοδρόμησης / απογείωσης / προσγείωσης του Αεροδρομίου και να διαμορφωθούν ως χώροι περιπάτου και αναψυχής (<https://theellinikon.com.gr/>).

Οι χρήσεις που πρόκειται να αναπτυχθούν θα αναδείξουν σημαντικά την περιοχή, όχι μόνο ως τουριστικό προορισμό αλλά έρευνας, εκπαίδευσης και επιχειρηματικότητας καθώς προβλέπονται η ανέγερση ενός μεγάλου εμπορικού κέντρου επί της Λεωφ. Βουλιαγμένης κοντά στη στάση μετρό του Ελληνικού, ξενοδοχειακά συγκροτήματα, πρότυπες τουριστικές υποδομές (νέο γήπεδο γκολφ, συνεδριακό κέντρο, μετατροπή της ολυμπιακής εγκατάστασης Κανόε Καγιάκ σε υδάτινο στοιχείο, επαναχρησιμοποίηση υφιστάμενων κτιρίων), χρήσεις οικιστικές, αναψυχής, εμπορίου, ιδρύματα υγείας-έρευνας-εκπαίδευσης και ένα πρότυπο επιχειρηματικό πάρκο (<https://theellinikon.com.gr/>).

Η δημιουργία ενός βασικού πεζόδρομου για περιπατητές με μήκος 2,5 χλμ. και πλάτος 56 μ., θα συνδέει το παραλιακό μέτωπο με το Μητροπολιτικό Πάρκο από τη Λεωφ. Βουλιαγμένης μέχρι τη θάλασσα. Η εκκλησία στο ακρωτήριο του Άγιο Κοσμά μετά το πέρας των εργασιών θα είναι ένα αξιοθέατο στην πεζοδρομημένη και ποδηλατική διαδρομή (<https://www.iefimerida.gr/>).

Η ανάπτυξη του παραλιακού μετώπου συνολικού μήκους 3,5 χλμ. θα περιλαμβάνει τη δημιουργία μιας νέας παραλίας ενός χιλιομέτρου μέσω υλοποίησης κατάλληλων λιμενικών έργων, η οποία θα είναι προσβάσιμη από όλους και θα διαθέτει μαρίνα στη νοτιοανατολική άκρη της και ενυδρείο (τοπόσημο) στα δυτικά της. Ο παραλιακός δρόμος θα πεζοδρομηθεί ώστε να επιτευχθεί η ασφαλής κίνηση των πεζών και των ποδηλάτων. Κατά μήκος της παραλίας θα υπάρχουν χώροι εστίασης, άθλησης, διαμονής και εμπορίου (<https://theellinikon.com.gr/>).

Η παραλιακή περιοχή θα αναγεννηθεί και θα κοσμεύεται με νέα τοπόσημα ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής. Στην αναβαθμισμένη μαρίνα του Αγ. Κοσμά θα ανεγερθεί ένας πράσινος ουρανοξύστης κατοικιών βιώσιμου σχεδιασμού ύψους 200μ. ο Marina Tower, το πιο ψηλό παραθαλάσσιο κτήριο της Μεσογείου με κρεμαστούς κήπους. Η Marina Galleria μπροστά στη μαρίνα του Αγίου Κοσμά, ένα εμπορικό συγκρότημα με χώρους εστίασης υψηλών προδιαγραφών που θα λειτουργήσει ως χαρακτηριστικό σημείο προσορισμού του νέου αναμορφωμένου παραλιακού μετώπου του Ελληνικού, προσελκύνοντας έτσι το ενδιαφέρον επισκεπτών από όλο τον κόσμο αναδεικνύοντας την ομορφιά της Αθηναϊκής Ριβιέρας (“Marina Tower”,2021).

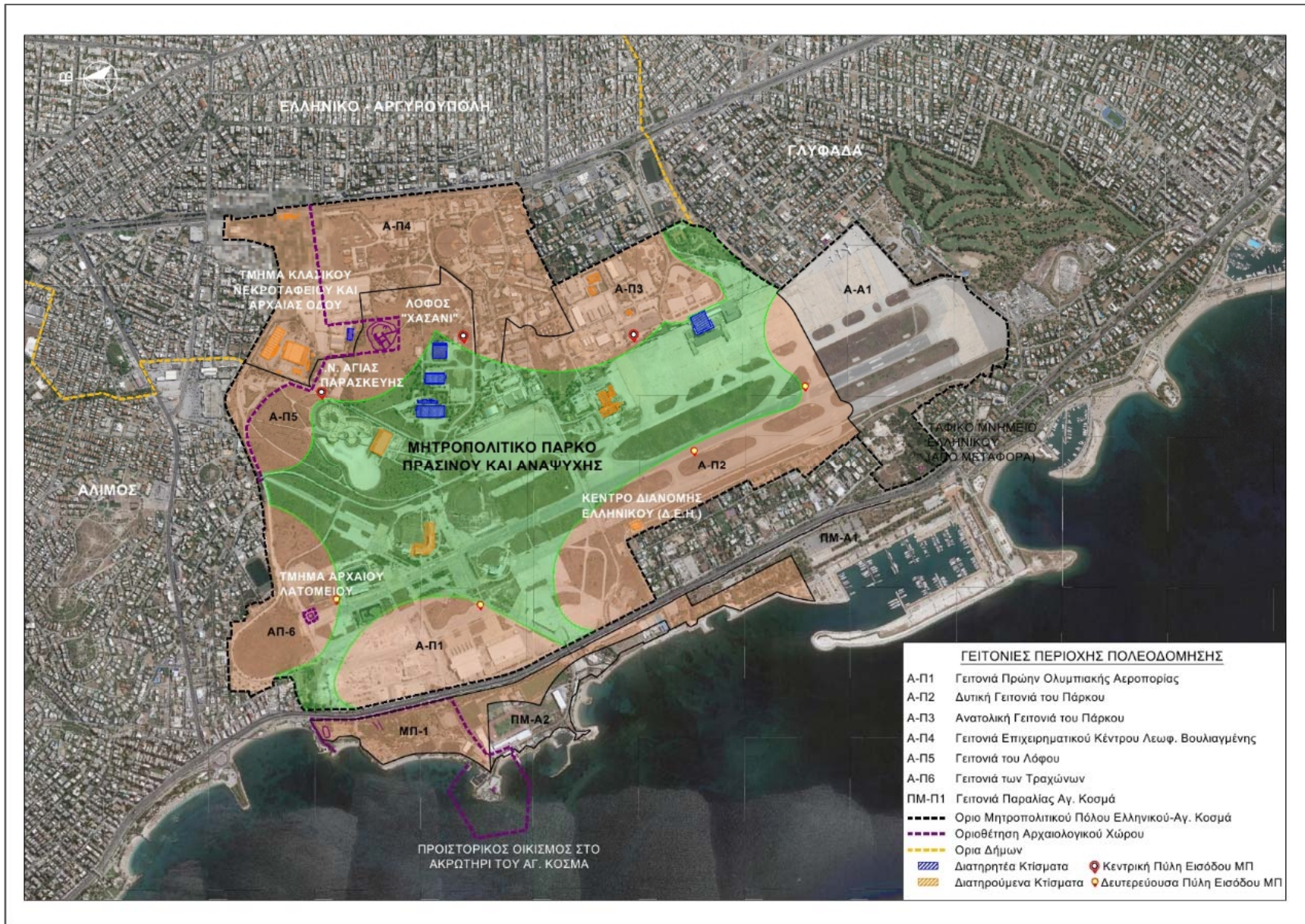
Εικόνα 1: Χάρτης Χρήσεων γης και σημείων ενδιαφέροντος Μητροπολιτικού Πάρκου, Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Το Μητροπολιτικό Πάρκο θα περιλαμβάνει επτά περιοχές, που θα επικοινωνούν μεταξύ τους μέσω ενός ανεπτυγμένου δικτύου προσβάσεων, δημιουργώντας ιδανικές συνθήκες διαβίωσης στους κατοίκους και μοναδικές δραστηριότητες στους επισκέπτες. Οι γειτονιές θα έχουν διαφορετικά ονόματα με ξεχωριστό χαρακτήρα και ρόλο (Ηγουμενίδη,2019):

- Α-Π1 Γειτονιά πρώην Ολυμπιακής Αεροπορίας,
- Α-Π2 Δυτική Γειτονιά του Πάρκου,
- Α-Π3 Ανατολική Γειτονιά του Πάρκου,
- Α-Π4 Γειτονιά Επιχειρηματικού Κέντρου Λεωφ. Βουλιαγμένης,
- Α-Π5 Γειτονιά του Λόφου,
- Α-Π6 Γειτονιά των Τραχώνων
- ΠΜ-Π1 Γειτονιά Παραλίας Αγ. Κοσμά

Στο παλιό αεροδρόμιο το μέρος του εργοστασίου των αεροσκαφών αποτελεί σύμβολο πολιτισμού και λειτουργεί ως πόλος έλξης για το πάρκο. Προς κατεδάφιση δεν θα είναι κτίρια τα οποία χαρακτηρίζονται ως μνημεία νεότερης πολιτιστικής κληρονομιάς, τα υπόστεγα Ολυμπιακής Αεροπλοΐας (ΚΑΕ) και το υπόστεγο «Παγόδα», αλλά θα ανακαινιστούν και θα μετατραπούν σε μουσεία, όπως και το κεντρικό κτίριο του πρώην Ανατολικού Αερολιμένα Αθηνών ως εκθεσιακό κέντρο (Μακρογαμβράκης, 2020)

Τα αεροπλάνα που έχουν ανακαλυφθεί όπως το πρώτο 747, το πρώτο 727 και το πρώτο 737 της Boeing με το πέρας του έργου θα εμπλουτίζουν αισθητικά τους εξωτερικούς χώρους στο Μητροπολιτικό Πάρκο . Στα έργα ανάπτυξης του Ελληνικού εντάσσεται και η διατήρηση του υφιστάμενου Υδατόπυργου επί της Λεωφ. Βουλιαγμένης που κατασκευάστηκε το 1953 για το πυροσβεστικό σύστημα της τότε Αμερικανικής Βάσης και είναι έντονα ορατός καθώς έχει ύψος 36μ (Μακρογαμβράκης, 2020).

Εικόνα 2: Χάρτης περιοχών πολεοδόμησης, Πηγή: Ίδια επεξεργασία

ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΠΑΡΑΛΙΑΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ

Πρόσφατα εγκρίθηκε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος το masterplan της ανάπλασης του παραλιακού μετώπου των οκτώ παράκτιων δήμων της Αττικής με την υλοποίηση έργων υποδομών και διαμόρφωσης του περιβάλλοντος. Πρόκειται για ένα έργο μείζονος σημασίας για τη Γλυφάδα, καθώς η παράκτια περιοχή της αποτελεί τη φυσική συνέχεια της αποκαλούμενης «Αττικής Ριβιέρας» και βρίσκεται δίπλα στην υπό εξέλιξη ανάπλαση της ευρύτερης επένδυσης του Ελληνικού. (<https://www.glyfada.gr/>).

Μέρος της μεγάλης αυτής ανάπτυξης είναι η κατασκευή αρχικά ενός ενιαίου ποδηλατόδρομου και πεζόδρομο μήκους 22 χλμ. Θα διέρχεται μέσα στον αστικό ιστό, από το Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας έως τη περιοχή της Βούλας και στη συνέχεια ενός τμήματος μέχρι το Σούνιο μήκους 48 χλμ. που θα αναμορφωθεί μέσω ενιαίας ανάπλασης. Η συνολική έκταση του έργου είναι 70 χλμ. σχεδιασμένο για τη βιώσιμη διαχείριση του παράκτιου μετώπου με άξονες τη φύση, την άθληση, τη ψυχαγωγία και τον πολιτισμό. Ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων προβλέπει πεζόδρομο, ποδηλατόδρομο, χώρους άθλησης και χώρους αναψυχής (<https://www.iefimerida.gr/>).

Στο Δήμο Γλυφάδας αναπτύσσεται ένα ολοκληρωμένο δίκτυο που αποτελείται από μια ενιαία πεζοδιαδρομή και έναν ποδηλατόδρομο με ελεύθερη πρόσβαση στην παραλία και κίνηση καθ' όλο το μήκος της ακτής και των λιμενοβραχιόνων για περίπατο και στάση. Η πεζοδιαδρομή μήκους 4,7 χλμ. και πλάτους 2,5μ. ξεκινά από τον αρχαιολογικό χώρο κατά μήκος του παραλιακού μετώπου, παράλληλα στην οδό Διαδόχου Παύλου. Παράλληλα σε αυτήν βρίσκεται ο ποδηλατόδρομος μήκους 3,5χλμ. και ανάμεσά τους παρεμβάλλεται χώρος πρασίνου. Η σύνδεση του παραλιακού μετώπου με το εμπορικό κέντρο της πόλης προβλέπεται να γίνει με γέφυρα που από κάτω θα υπάρχει υπόγειο πάρκινγκ (Καραγιάννης, 2021).

Πρόκειται να δημιουργηθούν χώροι αναψυχής και παιχνιδιών κατά μήκος της παραλίας, αθλητικές εγκαταστάσεις με γήπεδα, χώροι υπαίθριας άθλησης και θα τοποθετηθούν όργανα γυμναστικής, και τραπέζια πινγκ πονγκ. Οι χώροι των υπαίθριων πάρκινγκ 1.500 θέσεων δεν θα διακόπτουν τη χωρική συνέχεια και η επιφάνεια φύτευσης ~ 71.200 μ² θα είναι ανάλογη του τοπικού κλίματος και βιοποικιλότητας της περιοχής. Στο πλαίσιο της συνολικής ανάπλασης της περιοχής οι παρεμβάσεις που θα

γίνουν στο παραλιακό μέτωπο θα αναβαθμίσουν τη περιοχή και θα βελτιώσουν τη ζωή των δημοτών στη καθημερινότητά τους (Καραγιάννης, 2021).

Στο πλαίσιο της συνολικής ανάπλασης της περιοχής με τις παρεμβάσεις που προβλέπονται αναβαθμίζεται ο ρόλος του παραλιακού μετώπου στην καθημερινότητα της πόλης Γλυφάδας. Εξασφαλίζεται η ασφαλή διέλευση πεζών, ποδηλάτων, οχημάτων, η ελεύθερη πρόσβαση στην παραλία από τους πολίτες και τους επισκέπτες και προάγεται ο τόπος ως προορισμός με την αναβαθμισμένη με νέους χώρους παραλία (Καραγιάννης, 2021).

Εικόνα 3:Χάρτης ανάπλασης παραλιακού μετώπου , Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ

Ο Δήμος Γλυφάδας στο πλαίσιο του έργων υποδομών σε κάθε γειτονιά της πόλης, μετέτρεψε τη νησίδα στην οδό Γρηγορίου Λαμπράκη στο κέντρο της πόλης σε ένα σύγχρονο πεζόδρομο, που οδηγεί μέχρι τη Λεωφ. Ποσειδώνος στην παραλία, έχοντας ως πρότυπο τη La Rambla στη Βαρκελώνη. Χαρακτηριστικό του δρόμου είναι τα δένδρα ευκάλυπτων που διατάσσονται σε όλο το μήκος της διαδρομής εδώ και πολλά χρόνια, από τότε που τα «Αστέρια» αποτελούσαν ένα πολυτελές καταφύγιο κοσμοπολίτικης ζωής και χώρο διασκέδασης. Σκοπός ήταν να αποδοθεί στους κατοίκους η νησίδα με τους ευκάλυπτους, που μέχρι τώρα ήταν απροσπέλαστη από τους πεζούς και είχε γίνει υπαίθριο πάρκινγκ. Κατά μήκος της οδού περίπου στην οδό Μεταξά υπήρχαν οι προτομές δύο κορυφαίων ποιητών του Ελύτη και του Σεφέρη, παρατημένες από τη δεκαετία του '90. Με αφορμή την ανάπλαση έγινε η αποκατάστασή τους και ο δρόμος συνδέθηκε με την ποίηση ως ο δρόμος των ποιητών, υπενθυμίζοντας στους περαστικούς σπουδαίες προσωπικότητες διανοήσης με λόγια που είναι χαραγμένα σε πλάκες σε όλη τη διαδρομή. Τα αυτοκίνητα πλέον σταθμεύουν σε θέσεις περιμετρικά, δημιουργήθηκε πεζόδρομος και ποδηλατόδρομος, η Λαμπράκη καλύφθηκε με πρωτότυπους κυβόλιθους, νέα δέντρα, καθιστικά και καινούργια φωτιστικά. Στην πορεία αυτού του πεζοδρόμου οι περιπατητές διαβάζουν αποσπάσματα στίχων στα ελληνικά και αγγλικά, από Έλληνες ποιητές: Σεφέρης, Ελύτης, Ρίτσος, Καβάφης, Σολωμός, Παλαμάς, Καρυωτάκης, που βρίσκονται στο πέτρινο οδόστρωμα και σε παγκάκια. Πρόκειται για μια ξεχωριστή αστική ανάπλαση ενός δρόμου που συνδυάζεται με μοναδικούς στίχους του νέου ελληνικού πολιτισμού. (Γεωργίου,2021).

Εικόνα 4: Χάρτης απεικόνισης δρόμου ποιητών , Πηγή: Ιδία επεξεργασία

ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Ένα νέο τοπόσημο, μια εστία πολιτισμού που προβλέπεται να δώσει πνοή στην πόλη της Γλυφάδας και θα αλλάξει θεαματικά την εικόνα της είναι το νέο πρότυπο Κέντρο Πολιτισμού και Μουσικής κοντά στο Γκολφ (γωνία Παναγούλη και Μπακογιάννη), το οποίο μαζί με την ανάπλαση της παραλίας εντάσσεται στο πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης». Η χρηματοδότηση του έργου θα είναι 3.100.000 ευρώ και η ανέγερση του κτιρίου που θα περιλαμβάνει χώρους συναυλιών, δημοτικό ωδείο κ.α. προβλέπεται να γίνει σε οικόπεδο το οποίο έχει κληροδοτηθεί προς το Δήμο από το 1965 μένοντας για χρόνια αναξιοποίητο (ΚΕΔΕ, 2021)

Εικόνα 5: Χάρτης θέσης κέντρου πολιτισμού , πηγή: Ιδία επεξεργασία

ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΑΣΤΕΡΙΩΝ ΓΛΥΦΑΔΑΣ

Τη δεκαετία του '50 μετά τους αλλεπάλληλους πολέμους και καταστροφές στα σχέδια ενός ευρύτερου ρυθμιστικού προγράμματος για την αναμόρφωση του λεκανοπεδίου Αθηνών, εντάσσεται η αξιοποίηση των ακτών της Αττικής, καθώς ο τουρισμός στρέφεται προς τη θάλασσα. Στο πλαίσιο αυτό οι παραλίες της Αττικής και ιδιαιτέρως του Σαρωνικού εκσυγχρονίζονται και η ακτή της Γλυφάδας μεταμορφώνεται με τις νέες εγκαταστάσεις των «Αστεριών» ενός οργανωμένου λουτρικού - τουριστικού συγκροτήματος, που αποτέλεσε πρότυπο για τις μεταγενέστερες οργανωμένες πλαζ. Η έκταση όπου δημιουργήθηκε αυτό το πρωτοποριακό έργο ανήκε στον «Αστέρα» (Ανώνυμος Ξενοδοχειακή Εταιρεία) της Εθνικής Τράπεζας και σχεδιάστηκε μετά από συνεργασία των αρχιτεκτόνων: Εμμανουήλ Βουρέκα, Αντώνη Γεωργιάδη και Κωνσταντίνου Δεκαβάλλα (Θέρμου,2021)

Στην παραλία διαμορφώθηκε η οργανωμένη πλαζ με εγκαταστάσεις ψυχαγωγίας (αποδυτήρια, ντουζ, εστιατόρια, μπαρ, κλαμπ κ.α.) και κατασκευάστηκε ένα ξενοδοχειακό συγκρότημα από 120 bungalows με θέα στη θάλασσα, με λιμενοβραχίονα και ειδικό σύστημα προστασίας από τα θαλάσσια ρεύματα. Είχε ανεξάρτητη είσοδο για τους οικίσκους και ξεχωριστή για τα αποδυτήρια και μέσα στους χώρους πρασίνου αναπτύσσονταν αθλοπαιδίες. Το συγκρότημα άρχισε να λειτουργεί επίσημα από το 1957 μέχρι τα μέσα του 1980. Οι καμπάνες σταμάτησαν να λειτουργούν ως ξενοδοχειακές μονάδες στο τέλος της δεκαετίας του 1990. Το 1998 τα «Αστέρια» εξαγοράστηκαν από τον όμιλο Παπαθεοχάρη και κατά τις εργασίες ανακαίνισης ανακαλύφθηκαν ένα νεκροταφείο υστερορωμαϊκής εποχής της 3ης χιλιετίας π.Χ, εργαστήρια επεξεργασίας μεταλλεύματος και σπασμένα αγγεία. (<https://business.gr/>)

Σήμερα με την ανασυγκρότηση της παραλιακής και την ανάπλαση του παραλιακού μετώπου τα «Αστέρια» Γλυφάδας αποτελούν ένα σημαντικό κρίκο της ευρύτερης ανάπλασης της Αθηναϊκής Ριβιέρας. Στα πλαίσια ανάπτυξης της περιοχής εγκρίθηκε από το Κεντρικό Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής (ΚΑΣ), το υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και τη Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς μια νέα τουριστική επένδυση της Grivalia για το ιστορικό συγκρότημα. Πρόκειται για την επανάχρηση και εκσυγχρονισμό του ξενοδοχείου 5*, δυναμικότητας 400 κλινών και η υλοποίηση ενός σύγχρονου πολυτελούς θέρετρου. Σύμφωνα με τη μελέτη του έργου

προβλέπεται μετατροπή του 5* σε ξενοδοχειακό συγκρότημα One & Only Resort, που θα διαθέτει 127 bungalows, εστιατόρια, SPA, beach bars κ.ά. και χωρίς να υποστούν βλάβη οι αρχαιολογικοί χώροι της περιοχής και οι υφιστάμενες αρχαιότητες. Η ολοκλήρωσή του αναμένεται έως το καλοκαίρι του 2022 (<https://business.gr/>).

Είναι εναρμονισμένη με το φυσικό τοπίο της περιοχής, δίνοντας μια σύγχρονη μορφή στο παλιό συγκρότημα, μετατρέποντας τις παλιές ονομαστές «καμπάνες» σε αυτόνομες πολυτελείς σουίτες, εκσυγχρονίζοντας την υπερσύγχρονη ξενοδοχειακή μονάδα 5* δυναμικότητας 400 κλινών και αναβαθμίζοντας την οργανωμένη πλαζ. Το έργο αναπτύσσεται στο Δήμο Γλυφάδας σε έκταση συνολικής επιφάνειας 271.7στρ. (234, 2στρ. χωρίς το τμήμα αιγιαλού παραλίας), επί της παραλιακής Λεωφ. Ποσειδώνος, λαμβάνοντας τα αναγκαία μέτρα για την προστασία του αρχαιολογικού χώρου που βρίσκεται εντός του οικοπέδου, αλλά και της δασικής περιοχής (Θέρμου,2021).

Ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός προβλέπει εγκαταστάσεις διάσπαρτες στο οικόπεδο με σαφή γεωμετρικά χαρακτηριστικά προσαρμοσμένα στο φυσικό ανάγλυφο του τόπου, αναβάθμιση και ανασυγκρότηση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων όπου βρίσκονταν τα ιστορικά Αστέρια Γλυφάδας. Επίσης προβλέπονται δίκτυα για την υποστήριξη ηλεκτρικών αυτοκινήτων, δίκτυα πεζοδρόμων, κυκλοφορία ποδηλάτων, αρχαιολογικοί περίπατοι από το βορειοανατολικό όριο με ενημερωτικές πινακίδες πληροφοριών των αρχαιολογικών θέσεων, χώροι δραστηριοτήτων για παιδιά και εφήβους εκθεσιακός χώρος καθώς και μια αυλή υπαίθριων καλλιτεχνικών εκθέσεων. Η ανασκαφή στη συγκεκριμένη έκταση περιφράσσεται και η κυκλοφορία των επισκεπτών περιμετρικά της ορίζεται με ανάλογη διαμόρφωση. Όλες οι επεμβάσεις και παρεμβάσεις που προβλέπονται να γίνουν στις εγκαταστάσεις αλλά και στον εξωτερικό χώρο, θα αποτελούνται από τα ήδη υπάρχοντα υλικά που θα επαναχρησιμοποιηθούν και από νέα βιώσιμα. Τα Αστέρια Γλυφάδας προβλέπεται να αποκτήσουν τον παλιό επιβλητικό χαρακτήρα τους ως τουριστικό θέρετρο, δημιουργώντας κατάλληλες συνθήκες τουριστικού προορισμού και αναψυχής μέσα στον αστικό ιστό, καθώς συνδυάζουν υψηλές παροχές διαμονής, αποτελώντας ένα σημαντικό μέρος της Αθηναϊκής Ριβιέρας (Θέρμου,2021; <https://business.gr/>).

Εικόνα 6: Χάρτης Αστέρας Γλυφάδας, Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Εικόνα 7: Σχέδια του πολυτελούς ξενοδοχείου One&Only στα Αστέρα Γλυφάδας, Πηγή: <https://bizness.gr/>

3.4 ΜΙΑ ΕΝ ΔΥΝΑΜΕΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΠΟΛΗ

Σε αυτή την ενότητα εξετάζεται η δυνατότητα της Γλυφάδας να γίνει μια δημιουργική πόλη. Έχοντας μια νέα προοπτική, η δημοτική αρχή σε συνεργασία με άλλους δημοσίου φορείς, με του πολίτες και με τον ιδιωτικό τομέα, μπορούν να υποστηρίξουν μια πιο βιώσιμη αστική ανάπτυξη προσαρμοσμένη στις ανάγκες του τόπου και του τοπικού πληθυσμού.

Ο κοινωνικός, πολιτιστικός και οικονομικός μετασχηματισμός της πόλης προβλέπεται μέσα από ένα στρατηγικό σχεδιασμό, όπου οι επενδύσεις και τα έργα που βρίσκονται σε εξέλιξη αναμένεται να δράσουν καταλυτικά στην οικονομία της τοπικής κοινωνίας, παράγοντας νέες θέσεις εργασίας και μειώνοντας την ανεργία στα διάφορα επίπεδα απασχόλησης, με σεβασμό ταυτόχρονα στο περιβάλλον και τον πολιτισμό.

Ο Πολεοδομικός σχεδιασμός και οι υποδομές αποτελούν τομέα ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για την πόλη και συγκεκριμένα έργα σχεδιάζονται προς αυτή την κατεύθυνση. Ένα πρωτοποριακό έργο που βρίσκεται σε εξέλιξη και μέρος του λαμβάνει χώρα και στο Δήμο Γλυφάδας, είναι η ανάπτυξη του Ελληνικού με ιδιαίτερο χαρακτηριστικό τη δημιουργία ενός Μητροπολιτικού Πάρκου διεθνούς εμβέλειας και η ανάδειξη του παραλιακού μετώπου «Αθηναϊκή Ριβιέρα». Πρόκειται για ένα έργο αστικής ανάπλασης μεγάλου μεγέθους που θα ενισχύσει με νέες επενδύσεις τους τομείς του τουρισμού και της επιχειρηματικότητας και θα προσδώσει έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα στην ευρύτερη περιοχή.

Βασικό ζητούμενο κατά τη σύνδεση της πόλης με την ανανεωμένη παράκτια ζώνη είναι η προστασία και η αξιοποίηση του περιβάλλοντος της περιοχής. Για το λόγο αυτό ο σχεδιασμός του Μητροπολιτικού Πόλου Ελληνικού – Αγ. Κοσμά έγινε με περιβαλλοντικούς όρους και γνώμονα τη βιώσιμη ανάπτυξη. Στόχος παραμένει η διατήρηση του φυσικού τοπίου η ανάδειξη του πολιτιστικού στοιχείου, η προστασία και διατήρηση των αρχαιολογικών χώρων, η διατήρηση και μετατροπή κτιρίων ιστορικής σημασίας σε μουσεία.

Το Μητροπολιτικό Πάρκο, μοναδικό λόγω της θέσης του δίπλα στη θάλασσα, αποτελεί κεντρικό στοιχείο της ανάπτυξης του Ελληνικού και κατ' επέκταση των όμορων Δήμων. Οι χώροι πρασίνου θα καλύπτονται με χαρακτηριστικό πράσινο της Αττικής

γεγονός που θα βελτιώσει σημαντικά το μικροκλίμα της ευρύτερης περιοχής. Καθώς προβλέπονται αθλητικές εγκαταστάσεις, ποδηλατοδρόμοι και διαδρομές περιπάτου οι κάτοικοι του Δήμου αλλά και οι επισκέπτες θα απολαμβάνουν νέες εμπειρίες σχετικά με τον αθλητισμό. Οι ειδικά σχεδιασμένοι χώροι αναψυχής και εστίασης, θα προσφέρουν διασκέδαση και χαλάρωση. Συγχρόνως θα προκύψουν αρκετές θέσεις εργασίας, γεγονός που θα τονώσει την οικονομία και θα προσφέρει απασχόληση σε νέους και άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Ένα τέτοιο έργο θα προσελκύσει νεοσύστατες επιχειρήσεις και άτομα δημιουργικά που αναζητούν νέες επαγγελματικές ευκαιρίες. Τα έργα που θα υλοποιηθούν στην περιοχή θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη και την παραγωγικότητα, ενισχύοντας τις τοπικές επιχειρήσεις.

Ένας τομέας στον οποίο στηρίζεται η οικονομία της Ελλάδας είναι ο τουρισμός. Ως εκ τούτου, χρειάζονται καινοτόμα έργα ώστε οι πόλεις να αποκτήσουν πλεονεκτήματα έναντι του διεθνούς ανταγωνισμού. Η Γλυφάδα δέχεται πολλούς επισκέπτες ειδικά τους καλοκαιρινούς μήνες. Πρόσφατα εγκρίθηκε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος το master plan της ανάπλασης του παραλιακού μετώπου των οκτώ παράκτιων δήμων της Αττικής με την υλοποίηση έργων υποδομών και διαμόρφωσης του περιβάλλοντος. Πρόκειται για ένα έργο μείζονος σημασίας για τη Γλυφάδα, καθώς η παράκτια περιοχή της αποτελεί τη φυσική συνέχεια της αποκαλούμενης «Αθηναϊκής Ριβιέρας» και βρίσκεται δίπλα στην υπό εξέλιξη ανάπτυξη της ευρύτερης επένδυσης του Ελληνικού.

Στόχος του προτεινόμενου σχεδιασμού είναι η αποκατάσταση της σχέσης αστικού ιστού και θαλάσσιου μετώπου και μακροπρόθεσμα η ανάπτυξη της περιοχής σε υπερτοπικό κέντρο θαλάσσιων δραστηριοτήτων. Στο πλαίσιο της συνολικής ανάπλασης της περιοχής με τις παρεμβάσεις που προβλέπονται αναβαθμίζεται ο ρόλος του παραλιακού μετώπου στην καθημερινότητα της πόλης, η οποία εξελίσσεται σε ένα ιδιαίτερης αξίας προορισμό .

Ο τουρισμός συνδέεται και με τον πολιτισμό. Πολλές πόλεις επενδύουν στον τοπικό πολιτισμό και τους πολιτιστικούς τομείς. Σχεδιάζουν έργα που έχουν στόχο να στηρίξουν τις επιχειρήσεις, τους οργανισμούς και τις ομάδες που αποτελούν τον πολιτιστικό ιστό της πόλης. Να δώσουν χώρο στην καλλιτεχνική έκφραση και δημιουργία. Σε μια προσπάθεια να γίνουν πολιτισμικά ισχυρές, θέτουν τον πολιτισμό ως βασικό παράγοντα για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη άμεσα συνυφασμένη με την καινοτομία, τη δημιουργικότητα.

Ο Δρόμος των ποιητών είναι ένα παράδειγμα ανάπλασης που συνδυάζει περιβάλλον και πολιτισμό. Ένας σύγχρονος πεζόδρομος με ευκάλυπτους όπου κάτοικοι και επισκέπτες απολαμβάνουν στοιχεία πολιτισμού σε ένα ευχάριστο περιβάλλον. Τόσο οι προτομές δύο κορυφαίων Ελλήνων ποιητών του Ελύτη και του Σεφέρη, όσο και λόγια ποιητών που είναι χαραγμένα σε πλάκες σε όλη τη διαδρομή φέρνουν περιπατητές και ποδηλάτες σε επαφή με το σύγχρονο ελληνικό πολιτισμό.

Τα μουσεία είναι φορείς πολιτιστικής κληρονομιάς. Το προβλεπόμενο πρότυπο Κέντρο Πολιτισμού και Μουσικής κοντά στο Γκολφ, μέρος και αυτό της ανάπλασης, θα προσθέσει άλλο ένα πολιτιστικό στοιχείο στο Δήμο Γλυφάδας. Καθώς θα περιλαμβάνει χώρους συναυλιών, δημοτικό ωδείο κ.α θα δώσει τη δυνατότητα ανάπτυξης πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών στις οποίες θα απασχοληθούν καλλιτέχνες και άλλοι εργαζόμενοι. Αυτό το νέο τοπόσημο θα δώσει θετικό πρόσημο στην εικόνα της πόλης.

Ένα ακόμη έργο που θα τονώσει το θαλάσσιο τουρισμό είναι τα «Αστέρια» Γλυφάδας, ένα συγκρότημα που για πολλά χρόνια υπήρξε πρότυπο για τις οργανωμένες παραλίες. Το έργο εντάσσεται στο σχέδιο ανάπλασης του παραλιακού μετώπου και ανασυγκρότησης της παραλιακής οδού και υπάρχει πρόβλεψη να μην καταστραφούν οι αρχαιολογικοί χώροι της περιοχής και οι αρχαιότητες, πράγμα που αποδεικνύει ότι ο σχεδιασμός του έγινε με γνώμονα τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης.

Για την αναβάθμιση της πόλης και την περαιτέρω ανάπτυξή της, η Δημοτική αρχή προχώρησε στο σχεδιασμό έργων αστικής ανάπλασης που χαρακτηρίζονται από δημιουργικότητα και καινοτομία, με σεβασμό στο περιβάλλον, στον πολιτισμό, στην κοινωνία, παρέχοντας ευκαιρίες εργασίας και απασχόλησης. Τα ανωτέρω αποτελούν χαρακτηριστικά μιας πόλης που στοχεύει στην αστική βιώσιμη ανάπτυξη, μιας εν δυνάμει δημιουργικής πόλης.

3.5 ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Ο Δήμος Γλυφάδας είναι ένας ιστορικός χώρος που χρονολογείται από την αρχαιότητα. Σήμερα είναι ένα μεγάλο παραθαλάσσιο προάστιο με μεγάλη επισκεψιμότητα. Προβλέπονται στον Δήμο να αναπτυχθούν μεγάλα έργα βελτιώνοντας την ποιότητα της καθημερινής ζωής των κατοίκων αναβαθμίζοντας την περιοχή. Ο σχεδιασμός τους

βασιζόμενος στη προστασία του περιβάλλοντος, την προώθηση του πολιτιστικού πλούτου και την καινοτομία, θα αποτελέσουν προϋπόθεση για τη δημιουργία ενός σύγχρονου τρόπου ανάπτυξης της περιοχής στα πλαίσια της δημιουργικής οικονομίας. Καθώς βρίσκονται σε εξέλιξη, η Δημοτική Αρχή θα πρέπει να λάβει υπόψη με ποιον τρόπο θα αξιοποιήσει τις συνθήκες που δημιουργούνται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η Δημιουργική οικονομία αναγνωρίζεται πλέον ως ένας σημαντικός τομέας της παγκόσμιας οικονομίας και έχει ενταχθεί στην πολιτική των κυβερνήσεων, των περιφερειακών και τοπικών αρχών. Καθώς ο κόσμος σήμερα έχει στραφεί προς τις νέες τεχνολογίες, την έρευνα, τη γνώση, τη δημιουργικότητα και την καινοτομία, οι δημιουργικές και πολιτιστικές βιομηχανίες αντιμετωπίζονται ως σημαντικός οικονομικός πόρος που αναπτύσσεται συνεχώς, συμβάλλοντας στη βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων.

Η δημιουργικότητα αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή της δημιουργικής οικονομίας. Δημιουργικά άτομα εντοπίζονται σε όλους τους χώρους. Λαμβάνοντας υπόψη ότι όλοι οι άνθρωποι μπορούν να είναι με κάποιο τρόπο δημιουργικοί, υπάρχει χώρος για τη δημιουργία ενός δικτύου δημιουργικών ατόμων, με δημιουργική σκέψη που παράγουν καινοτόμες ιδέες και που μπορεί να προέρχονται από διαφορετικά υπόβαθρα, ηλικίες, κοινωνικές τάξεις ή ομάδες. Η δημιουργικότητα έχει διάφορες διαστάσεις όπως οικονομική, επιστημονική, καλλιτεχνική, χωρική. Έτσι, μπορεί να εφαρμοστεί σε διάφορα πεδία και από άτομα που εργάζονται σε διαφορετικούς χώρους από καλλιτεχνικούς, επιστημονικούς, επιχειρηματικούς έως και το χώρο της πολιτικής. Είναι μια έννοια άμεσα συνυφασμένη με την πρόοδο και την εξέλιξη και στοιχείο απαραίτητο για την ανάπτυξη μιας πόλης.

Η δημιουργική οικονομία, αναφέρεται και ως “*orange economy*”, περιλαμβάνει μεταξύ άλλων, οικονομικές δραστηριότητες που βασίζονται στη γνώση και την αλληλεπίδραση ανθρώπινης δημιουργικότητας και ιδεών, γνώσης και τεχνολογίας, καθώς και πολιτιστικών αξιών ή καλλιτεχνικής, πολιτιστικής κληρονομιάς. Αυτή η παραδοχή από περιφερειακούς και διεθνείς οργανισμούς καθώς και η παγκόσμια συγκυρία που οδήγησε στην προσωρινή δυσλειτουργία των δημιουργικών και

πολιτιστικών βιομηχανιών, οδήγησε τα Ηνωμένα Έθνη στην ανακήρυξη του 2021 ως «Διεθνές Έτος Δημιουργικής Οικονομίας για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη».

Οι δημιουργικές βιομηχανίες αποτελούν πηγή εμπορικής και πολιτιστικής αξίας. Πρόκειται για έναν πλούτο επαγγελμάτων, ειδικοτήτων και ταλέντων όπου βρίσκουν χώρο να εξελιχθούν, μεταξύ άλλων, η αρχιτεκτονική, οι τέχνες, η μόδα, ο κινηματογράφος, η μουσική, οι τέχνες του θεάματος, η έρευνα και η ανάπτυξη.

Η δημιουργικότητα, οι δημιουργικές και πολιτιστικές βιομηχανίες είναι σημαντικοί παράγοντες για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη των πόλεων οι οποίες θέτουν αυτά τα στοιχεία στο κέντρο των αναπτυξιακών τους σχεδίων. Μια πόλη χαρακτηρίζεται ως δημιουργική όταν αξιοποιεί όλα τα σύγχρονα εργαλεία για την ανάπτυξή της. Δίνει χώρο σε δημιουργικά άτομα για να εκφραστούν, υποστηρίζει την καινοτομία, χρησιμοποιεί την τεχνολογία, ευνοεί συνεργασίες των φορέων που δρουν στην πόλη, δημόσιων και ιδιωτικών, προσδιορίζει και προβάλλει το ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα, στηρίζει την εργασία και ιδιαίτερα των νέων.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο αντίκτυπος των παγκόσμιων προκλήσεων δεν αφορά πλέον μια μόνο χώρα, αλλά έχει διάσταση παγκόσμια. Το πλαίσιο έχει τεθεί με την Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών. Οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης δείχνουν την κατεύθυνση προς τη δημιουργία πόλεων ως κέντρα προόδου σε οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο, ενισχύοντας την ιδιότητα του παγκόσμιου ενεργού πολίτη. Για την υλοποίησή τους απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η ανάπτυξη συνεργιών σε όλα τα επίπεδα.

Ως εκ τούτου, για να επιτύχει μια πόλη τη βιώσιμη αστική ανάπτυξή της θα πρέπει να υπάρχει ισόρροπη αντιμετώπιση στους τομείς οικονομία, περιβάλλον, κοινωνία, πολιτισμός. Οι συνεργασίες μεταξύ των πόλεων σε εθνικό και σε παγκόσμιο επίπεδο, η ανταλλαγή τεχνογνωσίας, εμπειριών και καλών πρακτικών μπορεί να αποτελέσουν εργαλεία προώθησης της τοπικής οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης μέσω των δημιουργικών και πολιτιστικών βιομηχανιών.

Η Βαρκελώνη, ευρωπαϊκή πόλη, και η Σαγκάη, ασιατική πόλη, είναι ένα παράδειγμα δημιουργικών πόλεων που έχουν αδελφοποιηθεί από το 2001 και έχουν αναπτύξει μεταξύ τους συνεργασίες. Είναι πόλεις που έχουν μεγάλο πληθυσμό και ελκύουν πολλούς επισκέπτες από άλλες χώρες. Από νωρίς έχουν αξιοποιήσει τη δημιουργική

οικονομία και τα μέσα που παρέχει, για την ανάπτυξή τους. Στη στρατηγική τους έχουν συμπεριλάβει έργα που στηρίζουν τη δημιουργικότητα, προσελκύουν δημιουργικά άτομα και ταλέντα και προωθούν την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. Επίσης, διαθέτουν σημαντικές υποδομές για την υποδοχή διεθνών νεοφυών επιχειρήσεων και μεγάλων επιχειρήσεων. Είναι πόλεις με μεγάλη ιστορία και πολιτισμού και έχουν καταφέρει να αποκτήσουν τη δική τους ταυτότητα και είναι γνωστές παγκοσμίως.

Η Γλυφάδα είναι μια πόλη που διαθέτει χαρακτηριστικά που της επιτρέπουν να προχωρήσει περαιτέρω στη βιώσιμη αστική ανάπτυξή της. Έχει ιστορία χρόνων και πολιτισμό, βρίσκεται σε ευνοϊκό γεωγραφικό χώρο (παραλιακό μέτωπο), περιλαμβάνεται στο μεγάλο έργο ανάπλασης του Ελληνικού (Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού), έχει ήδη μεγάλη επισκεψιμότητα, διαθέτει ικανοποιητικό οικονομικό επίπεδο και έχει προχωρήσει στο σχεδιασμό έργων ανάπλασης που παρουσιάζουν ενδιαφέρον.

Για να αναπτυχθεί ως μία δημιουργική πόλη θα πρέπει να δώσει περισσότερη έμφαση στην καινοτομία, την επιχειρηματικότητα, το πολιτισμό και το περιβάλλον. Να μεριμνήσει ώστε να μην δίνεται περισσότερη βαρύτητα σε έναν τομέα σε βάρος κάποιου άλλου. Χρειάζεται να δημιουργήσει ευκαιρίες και ευνοϊκές συνθήκες για τη στήριξη επιχειρηματιών ή αυτοαπασχολούμενων που θα θελήσουν να εργαστούν σε περιοχές γύρω από τα έργα, να προσελκύσει δημιουργικά άτομα και να υποστηρίξει δημιουργικές και πολιτιστικές βιομηχανίες.

Ο Δήμος θα πρέπει να αναπτύξει συνεργασίες με τους όμορους δήμους, ώστε η «Αθηναϊκή Ριβιέρα» να καταστεί τοπόσημο με διεθνή αναγνώριση. Για την καλύτερη υποδοχή των επισκεπτών να υπάρξουν οι κατάλληλες υποδομές, οι οποίες όμως δεν θα λειτουργούν εις βάρος του περιβάλλοντος και του πολιτιστικού στοιχείου και της ποιότητας ζωής των κατοίκων του. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη του *brand name* της πόλης ως τουριστικού προορισμού για θαλάσσιο τουρισμό, αναψυχή, πολιτιστικό περιβάλλον και φύση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Δήμος Γλυφάδας, (2013) Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2013-2014.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2011), Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος “Δημιουργική Ευρώπη”.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ 2792/Β/2019). Έγκριση γενικής οργάνωσης του Μητροπολιτικού Πάρκου Πρασίνου και Αναψυχής του Μητροπολιτικού Πόλου Ελληνικού-Αγίου Κοσμά, και των περιβαλλοντικών όρων αυτού. Ελληνική Δημοκρατία.

ΚΕΔΕ, Ετήσιο τακτικό Συνέδριο 2021. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://kede.gr/kentropolitismou-kai-mousikis-apokta-i-glyfada/>

Λαζαρέτου Σ., 2014. Η έξυπνη οικονομία: «πολιτιστικές» και «δημιουργικές» βιομηχανίες στην Ελλάδα. Μπορούν να αποτελέσουν προοπτική εξόδου από την κρίση; Τράπεζα της Ελλάδος. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://www.bankofgreece.gr/Publications/Paper2014175.pdf>

Λειβαδάρας, Ν. (2015), Δημιουργικότητα, Πολιτισμός και Καινοτομία: Από την Βαρκελώνη 2014 στην Ελλάδα του 2020, Πρακτικά Συνεδρίου Δημιουργική Θεσσαλονίκη Συνεδρία 6, Συνεδρία νέων επιστημόνων, σελ: 123-138 Διαθέσιμο στη δ/νση: http://www.plandevl.auth.gr/CREATIVE_THESS_CONF_2015/proceedings/leivadaras.pdf

Ξενόγλωσση

Elliott, J. (2012). An introduction to sustainable development. 4th ed. Routledge.

Florida, R., & Tinagli, I. (2004). Europe in the creative age. Carnegie Mellon Software Industry Center.

Gu, X. (2014). Cultural industries and creative clusters in Shanghai. City, Culture and Society, 5(3), p.123-130.

Hall, P. (2000) ‘Creative cities and economic development’, Urban Studies, 37 (4), p.639-649.

Hans d’Orville (2019). The relationship between Sustainability and Creativity. Promoting Leadership in Thought that Leads to Action. Cadmus. 4(4).June 2021.

He, J. L., & Gebhardt, H. (2014). Space of creative industries: a case study of spatial characteristics of creative clusters in Shanghai. European planning studies, 22(11), p.2351-2368.

IUCN, UNEP και WWF (1991) Caring for the Earth: a strategy for sustainable living: summary. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://portals.iucn.org/library/efiles/documents/cfe-003.pdf>

- Kunzmann, K. R. (2004). Culture, creativity and spatial planning. The town planning review, p.383-404.
- Lagerkvist, A (2010). The Future Is Here: Media, Memory, and Futurity in Shanghai. *Space and Culture*,13(3), p.220–238. DOI: 10.1177/1206331210365247. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1206331210365247>.
- Landry, C. (2008). *The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators*, 2nd ed., Earthscan. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://books.google.gr/books?id=1ypaeqwaX4C&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>
- Landry, C. (2019). *Advanced Introduction to the Creative City (1)*: Edward Elgar Publishing. Διαθέσιμο στη δ/νση: https://books.google.gr/books?hl=en&lr=&id=KQbADwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT6&dq=landry+creative+city&ots=XSK5Y3i4ff&sig=tn6rzWTIR3EVyjZoyw5yMg5QsC0&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
- Mark A. Runco & Garrett J. Jaeger (2012). The Standard Definition of Creativity, *Creativity Research Journal*, 24(1), p. 92-96. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://doi.org/10.1080/10400419.2012.650092>
- Martin, R., Florida, R., Pogue, M., & Mellander, C. (2015). Creativity, clusters and the competitive advantage of cities:482-496. *Competitiveness Review*.
- Mitcham, C. (1995). The concept of sustainable development: its origins and ambivalence. *Technology in society*, 17(3), p. 311-326.
- Matovic, M., Madariaga, A. & San Salvador del Valle, R. (2018). Creative Cities: Mapping creativity driven cities.12 good practices from UNESCO Creative Cities Network. Bilbao: Cities Lab Katedra, University of Deusto, p.5-13
- Monclus, F-J. (2003). The Barcelona model: and an original formula? From ‘reconstruction’ to strategic urban projects (1979–2004), *Planning Perspectives*, 18 (4), p. 399-421.
- Rius-Ulldemolins, J., Hernández I, Martí, G.M. and Torres, F., 2016. Urban development and cultural policy “White Elephants”: Barcelona and Valencia. *European Planning Studies*, 24(1), p.61-75.
- SHANGHAI MASTER PLAN 2017-2035, (2018). Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://english.shanghai.gov.cn/newshanghai/xxgkfj/2035004.pdf>
- UNCTAD (2008) *Creative Economy Report*. [on line] Διαθέσιμο στη δ/νση: https://unctad.org/system/files/official-document/ditc20082cer_en.pdf
- UNCTAD (2010) *Creative Economy Report*. [on line] Διαθέσιμο στη δ/νση: https://unctad.org/system/files/official-document/ditctab20103_en.pdf
- UNESCO (2017). Report 2013-2016 “*Shanghai UNESCO City of Design*”. Διαθέσιμο στη δ/νση https://en.unesco.org/creative-cities/sites/default/files/shanghai_-_uccn_membership_monitoring_report.pdf [Πρόσβαση 20 Οκτωβρίου 2021].

United Nations, (2019). RES/A/74/379), 74/198. 2021 International Year of Creative Economy for Sustainable Development.

UN (2015) Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development, A/RES/70/1.

UN (1987) Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future, p. 41

United Nations (2019). Resolution adopted by the General Assembly on 19 December 2019 [on the report of the Second Committee (A/74/379)] 74/198. International Year of Creative Economy for Sustainable Development, 2021.

Zheng, J., & Chan, R. (2014). The impact of 'creative industry clusters' on cultural and creative industry development in Shanghai. *City, Culture and Society*, 5(1), p.9-22.

UN (2015) A/RES/70. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Διαθέσιμο στη δ/νση: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf

United Nations, 1968, resolution 2398(XXIII). Διαθέσιμο στη δ/νση: [https://undocs.org/en/A/RES/2398\(XXIII\)](https://undocs.org/en/A/RES/2398(XXIII))

Διαδικτυακοί Τόποι / Ιστοσελίδες

Αρχαία δίπλα στις καμπάνες στα Αστέρια (2011, Φεβρουάριος 11). Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://www.archaiologia.gr/blog/2011/02/17/%ce%b1%cf%81%cf%87%ce%b1%ce%af%ce%b1-%ce%b4%ce%af%cf%80%ce%bb%ce%b1-%cf%83%cf%84%ce%b9%cf%82-%ce%ba%ce%b1%ce%bc%cf%80%ce%ac%ce%bd%ce%b5%cf%82-%cf%83%cf%84%ce%b1-%ce%b1%cf%83%cf%84%ce%ad%cf%81%ce%b9-3/> [Πρόσβαση: 3.10.2021].

Γεωργίου Ε., (2021, Φεβρουαρίου 26). Ένας δρόμος γεμάτος ποίηση στη Γλυφάδα. Διαθέσιμο στη δ/νση: https://www.athensvoice.gr/life/urban-culture/athens/703830_enas-dromos-gematos-poiisi-sti-glyfada [Πρόσβαση: 22.9.2021].

ΔΗΜΟΣ ΓΛΥΦΑΔΑΣ. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://www.glyfada.gr/> [Πρόσβαση: 20.11.2021].

Ένωση για τη Μεσόγειο. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://ufmsecretariat.org/who-we-are/>. [Πρόσβαση: 15..2021].

Ηγουμενίδη Τ., (2019 Σεπτέμβριος 16). Τα επόμενα βήματα για το Ελληνικό. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://m.naftemporiki.gr/story/1515225> [Πρόσβαση: 20.8.2021].

Θερμού Μ., (2021, Μάρτιος 15). Αστέρια Γλυφάδας: Όταν τ' Αστέρια της «αθηναϊκής Ριβιέρας» ήταν το Μόντε Κάρλο της Ελλάδας. Διαθέσιμο στη δ/νση:

<https://www.portraits.gr/art-philanthropy/asteria-glifadas-otan-t-asteria-tis-athinaikis-rivieras-itan-to-monte-karlo-tis-elladas> [Πρόσβαση: 25.11.2021].

Καραγιάννης Ν., (2021, Αύγουστος 9). *Αθηναϊκή Ριβιέρα: Σε δημοπράτηση η ανάπλαση του παραλιακού μετώπου Γλυφάδας*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://ypodomes.com/athinaiki-riviera-se-dimopratisi-i-anaplasi-toy-paraliakoy-metopoy-glyfadas/> [Πρόσβαση: 2.9.2021].

Μακρογαμβράκης Θ., (2020, Ιούλιος 3). *Ελληνικό: Η παγόδα, το υπόστεγο και το κορυφαίο αρχιτεκτονικό δημιούργημα που δεν θα κατεδαφιστούν*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://www.newsit.gr/ellada/elliniko-i-pagoda-to-ypostego-kai-to-koryfaiio-architektoniko-dimiourgima-pou-den-tha-katedafistoun/3060498/> [Πρόσβαση: 2.9.2021].

Barcelona Vision 2020- *A Strategic Plan*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://historyofbarcelona.weebly.com/future-of-barcelona-2020.html>. [Πρόσβαση: 11.09.2021].

BUZNESS.GR. Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://bizness.gr/> [Πρόσβαση: 25.11.2021].

EasyTourChina, *The Bridge No. 8 Creative Industrial Zone*, Shanghai. Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://www.easytourchina.com/scene-v1322-the-bridge-no-8-creative-industrial-zone--shanghai> [Πρόσβαση 21.10.2021].

Ellinikon Masterplan (2021). Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.fosterandpartners.com/projects/ellinikon-masterplan/> [Πρόσβαση: 5.10.2021].

Government online-offline Shanghai, *Development zones*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://english.shanghai.gov.cn/nw46669/index.html>. [Πρόσβαση: 10.10.2021].

Government online-offline Shanghai, *Qingpu speeds up renewal of 'old town' zone (2021, Νοέμβριος, 16)*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://english.shanghai.gov.cn/nw48081/20211116/5dc818f0ccdb432c821bcfc105647b15.html>. [Πρόσβαση: 20.11.2021].

Government online-offline Shanghai, *Jinqiao vertical city taking shape (2021, Νοέμβριος, 15)*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://english.shanghai.gov.cn/nw48081/20211115/841b0233d7c34990af079ca0e5732e95.html>. [Πρόσβαση: 20.11.2021].

Iefimerida. Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://www.iefimerida.gr/> [Πρόσβαση: 20.11.2021].

Info Barcelona, *'Barcelona Tomorrow'* (2020, Ιούνιος, 02). Διαθέσιμο στη δ/ση: https://www.barcelona.cat/infobarcelona/en/tema/city-council/barcelona-tomorrow-the-new-strategic-plan-for-the-metropolis-of-5-million-%20people_963578.html. [Πρόσβαση: 12.09.2021].

Info Barcelona, *New boost for the cultural rights plan in Barcelona* (2021 Νοέμβριος, 10). Διαθέσιμο στη δ/ση: https://www.barcelona.cat/infobarcelona/en/tema/culture-and-leisure/new-boost-for-the-cultural-rights-plan-in-barcelona_1118655.html. [Πρόσβαση: 15.11.2021].

Info Barcelona, *New creative industries lab at Palo Alto* (2021, Νοέμβριος, 18). Διαθέσιμο στη δ/νση: https://www.barcelona.cat/infobarcelona/en/new-creative-industries-lab-at-palo-alto_1121423.html. [Πρόσβαση: 20.11.2021].

Info Barcelona, *Sector 8 of La Marina del Prat Vermell* (2021 Νοέμβριος 15). Διαθέσιμο στη δ/νση: https://www.barcelona.cat/infobarcelona/en/tema/urban-planning-and-infrastructures/streets-and-pavements-now-completed-in-sector-8-of-la-marina-del-prat-vermell_1120281.html. [Πρόσβαση: 20.11.2021].

Info Barcelona, *Barcelona the UIA-UNESCO World Capital of Architecture 2026* (2021, Οκτώβριος, 25). Διαθέσιμο στη δ/νση: https://www.barcelona.cat/infobarcelona/en/tema/urban-planning-and-infrastructures/barcelona-starts-preparing-to-become-the-uia-unesco-world-capital-of-architecture-for-2026_1113473.html. [Πρόσβαση:26.10.2021].

Info Barcelona, *Urban transformation reaches the Besòs industrial estates* (2021, Οκτώβριος,27). Διαθέσιμο στη δ/νση: https://www.barcelona.cat/infobarcelona/en/tema/urban-planning-and-infrastructures/urban-transformation-reaches-the-besos-industrial-estates-to-help-reactivate-manufacturing-and-the-economy_1114325.html. [Πρόσβαση: 29.10.2021].

Info Barcelona, *Progress at the new Port Olímpic* (2020, Ιούλιος, 28). Διαθέσιμο στη δ/νση: https://www.barcelona.cat/infobarcelona/en/tema/urban-planning-and-infrastructures/progress-at-the-new-port-olimpic_976311.html. [Πρόσβαση: 12.09.2021].

Info Barcelona, *Barcelona - Shanghai Bridge* (2021, Οκτώβριος, 14). Διαθέσιμο στη δ/νση: https://www.barcelona.cat/infobarcelona/en/tema/urban-planning-and-infrastructures/barcelona-shanghai-bridge-a-cycle-marking-twenty-years-as-twin-cities_1109897.html. [Πρόσβαση:18.10.2021].

Info Barcelona, *Barcelona joint national capital for science and culture* (2021, Νοέμβριος, 08). Διαθέσιμο στη δ/νση: https://www.barcelona.cat/infobarcelona/en/tema/culture-and-leisure/barcelona-becomes-the-joint-national-capital-for-science-and-culture-again_1117981.html; [Πρόσβαση: 15.11.2021].

Lamda Development: Πολύ μεγάλο το ενδιαφέρον για τα διαμερίσματα του Marina Tower (2021, Ιουλίου 8). Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1747448/lamda-development-polu-megalo-to-endiaferon-gia-ta-diamerismata-tou-marina-tower> [Πρόσβαση: 10.10.2021].

Lin-gang Special Area of the China, *Pilot Free Trade Zone. Green space aims to be hub of community* (2021, Νοέμβριος, 18). Διαθέσιμο στη δ/νση: https://en.lgxc.gov.cn/2021-11/18/c_682707.htm. [Πρόσβαση: 20.11.2021].

Population Stat, world statistical data. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://populationstat.com/spain/barcelona>.[Πρόσβαση: 20.10.2021].

THE ELLINIKON. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://theellinikon.com.gr/> [Πρόσβαση: 20.10.2021].

UNESCO (2021). Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://en.unesco.org/commemorations/international-years/creativeeconomy2021>. [Πρόσβαση: 09.08.2021].

UNESCO, *Creative Cities Network*. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://en.unesco.org/creative-cities/home>. [Πρόσβαση: 09.08.2021].

United Nations. *Conference on Environment and Development*. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://www.un.org/en/conferences/environment/rio1992>. [Πρόσβαση: 10.08.2021].

UNCTAD (2008) *Creative Economy Report*. [on line] Διαθέσιμο στη δ/νση: https://unctad.org/system/files/official-document/ditc20082cer_en.pdf. [Πρόσβαση: 10.08.2021].

UNCTAD (2010) *Creative Economy Report*. Διαθέσιμο στη δ/νση: https://unctad.org/system/files/official-document/ditctab20103_en.pdf . [Πρόσβαση: 10.08.2021].

UNCTAD (2021). Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://unctad.org/topic/trade-analysis/creative-economy-programme/2021-year-of-the-creative-economy>. [Πρόσβαση: 11.08.2021].

UNCTAD, *Creativity is the answer we've been looking for* (2021, Φεβρουάριος, 02). Henderson M. & Shelver A. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://unctad.org/news/creativity-answer-weve-been-looking-now-time-embrace-and-invest-it> . [Πρόσβαση: 15.05.2021].

Union for the Mediterranean. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://ufmsecretariat.org/who-we-are/>. [Πρόσβαση 10.09.2021].

World Population Review (2021). *Shanghai Population 2021*. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://worldpopulationreview.com/world-cities/shanghai-population> [Πρόσβαση: 18.10.2011].